

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи шкільного краєзнавства

Освітня програма 014.03 Середня освіта (історія)

Спеціальність 014.03 Середня освіта (історія)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні
кафедри історії України і
методики викладання історії
Протокол № 2 від “5” вересня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Основи шкільного краєзнавства
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Викладач (-і)	Королько Андрій Зіновійович
Контактний телефон викладача	096–745–26–43
E-mail викладача	korolko_andr@ukr.net andrii.korolko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	2. Цикл професійної підготовки. 2.2 Вибіркові дисципліни 2.2.2 Дисципліни вільного вибору студента
Обсяг дисципліни	90 год.; кількість кредитів ECTS – 3
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	понеділок, 14.00 год. – 16.00 год.

2. Анотація до курсу

Основи шкільного краєзнавства – це курс, який розширить знання про краєзнавство як комплексне вивчення краю і громадський рух, про шкільне краєзнавство як одну з важливих його форм, упорядкує знання студентів – майбутніх вчителів історії і суспільствознавчих предметів про організаційні форми і основні напрями шкільної краєзнавчої праці учителя та учнів. Його предметом є організаційна й методична діяльність учителя – організатора шкільного краєзнавства. Ми познайомимося з історією краєзнавчого руху, у тому числі – дитячого, шкільного, його організаційними формами, основними напрямками і методами шкільної краєзнавчої праці.

Програма курсу спрямована на формування системного мислення, поглиблення знань, умінь і навичок з окремих предметів та історико-краєзнавчої і музейної роботи в школі. В основу програми курсу покладено базові блоки:

- методичні основи шкільного краєзнавства та історія шкільного краєзнавчого руху в Україні;
- вивчення змісту шкільних всеукраїнських та регіональних рухів, краєзнавчих експедицій та методики підготовки учнівських краєзнавчих робіт;
- шкільна топонімічна, музейна і пам'яткоохоронна робота.

Програма включає відомості, що поглиблюють і доповнюють зміст навчальних предметів з історичної географії та картографії, археології, етнографії, ономастики, топоніміки, генеалогії, музеології, соціології, екскурсознавства тощо, які репродукуються вчителем історії і суспільствознавчих предметів у теоретичній і практичній роботі зі школярами.

Курс «Основи шкільного краєзнавства» – це ще сходинка до пізнання студентами рідного краю, реалізації інтересів у вивченні навколишнього середовища та історико-культурного надбання України, формування краєзнавчих знань, умінь і навичок засобами студентської і позастудентської освіти, яку слід молодим людям через певний час, після закінчення вищого навчального закладу, екстраполювати в шкільний освітній простір.

3. Мета та цілі курсу

Мета викладання дисципліни: підготувати студента – майбутнього вчителя історії і суспільствознавчих предметів – до самостійної краєзнавчої праці в школі, дати знання, уміння і практичні навички здобуття знань про рідний край, про джерела цих знань, способи їх використання, форми

організації краєзнавчої діяльності учнів, застосування краєзнавчої інформації на уроках і в позашкільній діяльності; засвоєння і поглиблення теоретичних та практичних знань, умінь і навичок студентів з організації історико-краєзнавчої, пошукової, музейної, пам'яткоохоронної роботи в школі; здатність проведення занять з вивчення рідного краю на уроках історії і суспільствознавчих предметів та в гуртковій шкільній і позашкільній освіті, використовуючи сучасні технології навчання; формування загальних, спеціальних, професійних компетентностей, достатніх для ефективного розв'язування стандартних і нестандартних комплексних задач у професійній педагогічній діяльності в навчальних закладах середньої освіти, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов. Така підготовка не просто бажана, вона необхідна і витікає з нормативних вимог до організації освітньо-виховного процесу, безперервної історичної освіти в Україні.

Завдання: розширити знання про краєзнавство як комплексне вивчення краю і громадський рух, про методика історико-краєзнавчої роботи в школі як одну з важливих його форм; упорядкувати знання студентів про організаційні форми і основні напрями шкільної краєзнавчої праці учителя та учнів; ознайомити з положеннями, методикою організації всеукраїнських та регіональних рухів, експедицій, акцій як засобу організації історико-краєзнавчої діяльності й патріотичного виховання учнівської молоді; дати знання про порядок підготовки, проведення й узагальнення результатів краєзнавчої експедиції; сформувати практичні навички збору, упорядкування й використання топонімів та мікротопонімів населеного пункту; посилити теоретичні і практичні знання студентів з шкільного музейництва та пам'яткоохоронства як важливого засобу організації учнівської практично-перетворювальної діяльності; посприяти вихованню в майбутніх учителів історії і суспільствознавчих предметів, організаторів шкільного краєзнавства, розуміння ролі і місця краєзнавства в системі шкільної навчальної і виховної роботи, любові до рідного краю, поваги до праці краєзнавців-попередників, усвідомлення своєї патріотичної ролі в продовженні вивчення і популяризації минулого рідного краю; за результатами навчання студенти повинні навчитися моделювати заняття з історії рідного краю різних типів і видів на уроках історії і суспільствознавчих дисциплін та в гуртковій шкільній і позашкільній освіті, вільно добирати і оперувати методами і прийомами навчання предмету, оптимізуючи навчально-виховний процес; студенти, здобувши кваліфікацію вчителя історії і суспільствознавчих предметів, повинні навчитися застосовувати у практичній діяльності сучасні технології навчання у шкільній та позашкільній краєзнавчій роботі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *знати:*

– знати та володіти навичками забезпечення охорони життя та здоров'я під час навчально-виховного процесу (D27).

вміти:

- характеризувати видатні історичні постаті різних епох, розуміти роль і місце людини в історичному процесі (D6);
- аналізувати, генерувати, порівнювати історичну інформацію, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки з курсу шкільного краєзнавства (D11);
- самостійно організовувати навчально-виховний процес із врахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, вибираючи продуктивні методи, прийоми, форми та засоби навчання (D12);
- розуміти та інтерпретувати вивчений матеріал у письмовій і усній формі різного обсягу й складності, дотримуючись правил грамотності і вимог до написання наукових та навчальних текстів для освітнього процесу (D15);
- здійснювати наукові й науково-педагогічні дослідження в галузі історії, методики викладання історії і суспільствознавчих предметів, історичного краєзнавства; застосовувати міждисциплінарний підхід (D25);
- організовувати музейну, пам'ятко-охоронну, народознавчу, туристично-краєзнавчу роботу, спрямовану на збереження і використання історико-культурної спадщини з навчальною, науковою і просвітницькою метою (D26).

- володіти навичками забезпечення охорони життя та здоров'я під час навчально-виховного процесу (D27);
- знати культурну спадщину українського народу в контексті світової культури, поважати різноманіття та мультикультурність світу; керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва (D 30).

4. Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність (C1). Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що потребують інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії і суспільствознавчих предметів у навчальних закладах середньої освіти та у процесі навчання за спеціальністю, що передбачає застосування теорій та методів професійно спрямованих наук і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Складові професійної компетентності:

Комунікативна (C2) – здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою; здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні і на практиці.

Компетентності в природничих науках і технологіях (C5) – це наукове розуміння природи і сучасних технологій, а також здатність застосовувати його в практичній діяльності; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові (предметні) компетентності:

C17. Здатність усвідомлювати та інтерпретувати вивчене, аналізувати і систематизувати, порівнювати і формувати й науково аргументувати власну позицію, брати активну участь у дискусіях.

C20. Здатність визначати мету та завдання шкільних курсів історії і суспільствознавчих предметів, аналізувати навчальну програму та навчально-методичну літературу, складати плани-конспекти уроків, визначати тип та форму уроку, враховувати пізнавальні можливості учнів та ін.

C21. Здатність самостійно організовувати навчально-виховний процес, добирати ефективні методи, прийоми, форми і засоби навчання, спрямовані на розвиток вікових та індивідуальних особливостей учнів.

C24. Здатність користуватися вербальними і невербальними засобами передачі навчальної інформації, дотримуючись грамотності і вимог до написання наукових та навчальних текстів.

C25. Здатність аналізувати, порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні і зовнішні мотиви діяльності історичних осіб, соціальних груп.

C30. Здатність до оволодіння базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності студентів до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

C31. Здатність проводити музейну, пам'ятко-охоронну, народознавчу, туристично-краєзнавчу роботу.

C32. Здатність здійснювати дослідження із вітчизняної і всесвітньої історії, методики викладання історії і суспільствознавчих предметів, історичного краєзнавства.

C34. Здатність забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів в освітньо-виховному процесі.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
-------------	--------------------------

лекції			12		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			18		
самостійна робота			60		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий		
8-й семестр	014.03 Середня освіта (історія)	IV курс	Вибірковий		
Тематика курсу					
Тема, план (лекції, семінарського заняття)	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Предмет і завдання курсу «Основи шкільного краєзнавства». Історія рідного краю – об'єкт краєзнавчої діяльності школярів. 1. Предмет, мета і завдання курсу. 2. Основні принципи шкільного краєзнавства. 3. Джерела краєзнавчих знань у школі. 4. Теоретичні засади шкільного краєзнавства. 5. Об'єкти шкільного краєзнавства.	лекція, 1 год.	1. Баженов Л. В. Проблема упорядкування краєзнавчих навчальних дисциплін // Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. – К., 2018. – С. 28–31. 2. Верменич Я. В. Суб'єктивні межі та об'єктивні можливості історичного краєзнавства: деякі міркування щодо осмислення шляхів місцевої історії // Український історичний журнал. – 2008. – Вип. 2. – С. 129–144. 3. Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. / Науковий редактор О.П. Реєнт, відповідальний редактор О.А. Удод. – К., 2018. – 112 с. 4. Гаврилів Б., Любінець І. Історичне краєзнавство. – Івано-Франківськ: Плай, 2001. – 406 с. 5. Голубко В. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 180 с. 6. Гончаров О. Про місце краєзнавства в системі новітніх наукових напрямів і дисциплін // Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності / За заг. ред. О. П. Реєнта. – К.: Український пропілей, 2017. – С. 15–22. 7. Грабовецький В.В. Як підготувати заняття з	підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 5 год.	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	кінець лютого
Тема 1. Предмет і завдання курсу «Основи шкільного краєзнавства». Історія рідного краю – об'єкт краєзнавчої діяльності	семінарське заняття, 2 год.				

<p>школярів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет, мета і завдання курсу. 2. Основоположні принципи шкільного краєзнавства. 3. Джерела краєзнавчих знань у школі. 4. Теоретичні засади шкільного краєзнавства. 5. Історія рідного краю – об'єкт краєзнавчої діяльності школярів. 		<p>історичного краєзнавства: Методичні поради студентам-заочникам. – Івано-Франківськ, 1980. – С. 3–7.</p> <p>8. Демідієнко О.Я. Основи краєзнавства. – К., 2001. – 92 с.</p> <p>9. Дмитрук В. Програма розвитку краєзнавства: регіональний рівень реалізації // Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності / За заг. ред. О. П. Реєнта. – К. : Український пропілей, 2017. – С. 31–40.</p> <p>10. Жупанський Я. Про об'єкт і предмет вивчення національного краєзнавства // Краєзнавство. –1994. – № 1–2. – С. 3–6.</p> <p>11. Історичне краєзнавство в Українській РСР / Під ред. акад. П. Тронька [Колектив авторів: Тронько П.Т., Горбик В.О., Лугова О.І. та ін.]. – К., 1989. – С. 172–202.</p> <p>12. Иванов П. Педагогические основы школьного краеведения. – Петрозаводск, 1996.</p> <p>13. Косило М. Передумови зародження позашкільної краєзнавчої роботи // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 37–40.</p> <p>14. Костриця М.Ю. Географічне краєзнавство в системі загального краєзнавства // Краєзнавство. 2001. – № 1–4.</p> <p>15. Костриця М.Ю. Шкільна краєзнавчо-туристична робота. – К.: Вища школа, 1995.</p> <p>16. Кремень В. Вітчизняне краєзнавство: стратегічні орієнтири сучасної освітньої парадигми // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 10–16.</p> <p>17. Мазак С., Яцуляк Н. Історичне краєзнавство на уроках суспільних дисциплін та в позаурочний час // Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 38–44.</p> <p>18. Маланюк Т. Туристсько-краєзнавча робота в школах області // Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 62–78.</p>			
--	--	--	--	--	--

		<p>19. Маньковська Р. Краєзнавство і освіта: витоки і перспективи співбуття // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 16–23.</p> <p>20. Національна спілка краєзнавців України в інформаційному просторі. До 90-річчя журналу «Краєзнавство» / [відп. ред. О.П. Реєнт; упоряд.: Є.В. Букет, В.І. Дмитрук, Р.В. Маньковська, В.І. Милько]. – К. : НСКУ, 2017. – 183 с.</p> <p>21. Перспективи розвитку краєзнавчого руху: пропозиції до проекту Державної програми розвитку краєзнавства на період до 2025 р. // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2013. – С. 4–9.</p> <p>22. Прокопчук В. С. Шкільне краєзнавство. Навчальний посібник. – К. : Видавництво Кондор, 2011. – 338 с. – С. 6–40.</p> <p>23. Прокопчук В. Деякі аспекти теорії і методології шкільного краєзнавства // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 29–37.</p> <p>24. Прус І. Краєзнавча робота в школі. – К.: Радянська школа, 1984. – 112 с.</p> <p>25. Реєнт О. П. Освітнє краєзнавство як загальнодержавна справа // Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. – К., 2018. – С. 11–16.</p> <p>26. Реєнт О. Науково-методологічні аспекти сучасного краєзнавства // Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності / За заг. ред. О. П. Реєнта. – К. : Український пропілей, 2017. – С. 10–15.</p> <p>27. Реєнт О. Науково-методологічні засади сучасного краєзнавства // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2017. – № 1–2. – С. 21–25.</p> <p>28. Реєнт О. Поступ українського краєзнавства // Краєзнавство: науковий журнал. – 2015. – № 1–2. – С. 8–27.</p> <p>29. Томенко М. В. Знати і шанувати свою Малу Батьківщину // Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та</p>			
--	--	--	--	--	--

		<p>документи. Київ, 24 травня 2018 р. – К., 2018. – С. 24–28.</p> <p>30. Треф'як Я. Теоретичні основи краєзнавства // Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 5–13.</p> <p>31. Треф'як Я. Позакласна краєзнавча робота як один із засобів національного виховання дітей та учнівської молоді // Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 13–21.</p> <p>32. Треф'як Я. Методика краєзнавчої роботи в національній школі. – Івано-Франківськ, 2002. – 110 с.</p> <p>33. Удод О. А. Краєзнавча освіта у закладах вищої освіти України: стан, проблеми, перспективи // Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. – К., 2018. – С. 16–24.</p> <p>34. Уривалкін О. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник. – К., 2006. – 296 с.</p> <p>35. VI з'їзд Національної спілки краєзнавців України (23 січня 2017 року). Матеріали та документи / [за заг. ред. О.П. Реєнта; упоряд.: В.І. Дмитрук, Р.В. Маньковська, В.І. Милько]. – К., 2018. – 269 с.</p>			
<p>Тема 2. Розвиток шкільного краєзнавства в Україні: минуле і сучасність.</p> <p>1. Етапи розвитку шкільного краєзнавства: загальна характеристика.</p> <p>2. Шкільний краєзнавчий рух у незалежній Україні.</p> <p>3. Специфіка розвитку шкільного краєзнавства на Прикарпатті.</p>	лекція, 1 год.	<p>1. Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. / Науковий редактор О.П. Реєнт, відповідальний редактор О.А. Удод. – К., 2018. – 112 с.</p> <p>2. Гаврилів Б. Галицьке краєзнавство. Ч. 1.: Історичні дослідження на Прикарпатті в XIX – поч. XX ст. – Коломия : Вік, 1997. – 166 с.</p> <p>3. Гаврилів Б. Розвиток історичного краєзнавства на Прикарпатті // Академік Петро Тронько на Прикарпатті / автори-упоряд.: М. Косило, Б. Гаврилів. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 68–76.</p> <p>4. Гаврилів Б., Любінець І. Історичне краєзнавство.</p>	підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 5 год.	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	початок березня
				10 б. (усім студентам ставиться оцінка за проміжну тематичну	

<p>4. Організаційні форми й основні напрями шкільної краєзнавчої роботи.</p> <p>Тема 2. Розвиток шкільного краєзнавства в Україні та на Прикарпатті: минуле і сучасність.</p> <p>1. Етапи розвитку шкільного краєзнавства. 2. Особливості краєзнавчої роботи на Прикарпатті в умовах панування Австро-Угорщини, Польщі. 3. Шкільний краєзнавчий рух у незалежній Україні. 4. Специфіка розвитку шкільного краєзнавства на Івано-Франківщині на сучасному етапі. 5. Організаційні форми й основні напрями шкільної краєзнавчої роботи.</p>	<p>семінарське заняття, 2 год.</p>	<p>– Івано-Франківськ: Плай, 2001. – 406 с.</p> <p>5. Голубко В. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 180 с.</p> <p>6. Гончаров О. Про місце краєзнавства в системі новітніх наукових напрямів і дисциплін // Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності / За заг. ред. О. П. Реєнта. – К. : Український пропілей, 2017. – С. 15–22.</p> <p>7. Дем'янчук Г.С., Дем'янчук Б.Г., Дем'янчук А.Г. Українське краєзнавство: сторінки історії. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2006. – 296 с.</p> <p>8. Дмитрук В. Програма розвитку краєзнавства: регіональний рівень реалізації // Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності / За заг. ред. О. П. Реєнта. – К. : Український пропілей, 2017. – С. 31–40.</p> <p>9. Історичне краєзнавство в Українській РСР / Під ред. акад. П.Тронька [Колектив авторів: Тронько П.Т., Гербик В.О., Лугова О.І. та ін.]. – К., 1989. – 240 с.</p> <p>10. Краєзнавство в Україні: сучасний стан і перспективи. Науковий збірник. – К. : Видавничий центр «Академія», 2003.</p> <p>11. Костюкова О. Основні напрями становлення і розвитку краєзнавчо-екскурсійної справи в 20-х роках ХХ ст. // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2008. – № 1–4. – С. 15–21.</p> <p>12. Куделко С. Деякі питання сучасного історичного краєзнавства // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2008. – № 1–4. – С. 219–220.</p> <p>13. Лихачов Д. Краєзнавство як наука і як діяльність // Пам'ятники України. – 1988. – № 1. – С. 50–51.</p> <p>14. Луцький Я. Український краєзнавчо-туристичний рух у Галичині (1830–1939 рр.). – Івано-Франківськ: Плай, 2001. – 120 с.</p> <p>15. Луцький Я. Іван Франко – краєзнавець і мандрівник. // Вісник Прикарпатського університету. – Історія. – Івано-Франківськ, 2006. – С. 218–225.</p>		<p>тестову контрольну роботу № 1 з основ шкільного краєзнавства та історії шкільного краєзнавчого руху в Україні).</p>	
---	------------------------------------	---	--	--	--

		<p>16. Мазак С., Яцуляк Н. Історичне краєзнавство на уроках суспільних дисциплін та в позаурочний час // Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 38–44.</p> <p>17. Маланюк Т. Туристсько-краєзнавча робота в школах області // Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 62–78.</p> <p>18. Маньковська Р. Краєзнавство і освіта: витоки і перспективи співбуття // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2011. – № 3. – С. 16–23.</p> <p>19. Освітнянське краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи (присвячена 200-річчю від дня народження українських просвітителів І. Вагилевича та М. Шашкевича). Збірник матеріалів. – Івано-Франківськ : «Лілея – НВ», 2011. – 352 с.</p> <p>20. Прокопчук В.С. Історичне краєзнавство Правобережної України 30-х років ХХ – початку ХХІ століття: від репресій, занепаду – до відродження, розквіту. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2005. – 600 с.</p> <p>21. Прокопчук В. С. Шкільне краєзнавство. Навчальний посібник. – К. : Видавництво Кондор, 2011. – 338 с. – С. 40–56.</p> <p>22. Прокопчук В. Деякі аспекти теорії і методології шкільного краєзнавства // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 29–37.</p> <p>23. Реєнт О. П. Освітнянське краєзнавство як загальнодержавна справа // Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. – К., 2018. – С. 11–16.</p> <p>24. Реєнт О. Науково-методологічні аспекти сучасного краєзнавства // Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності / За заг. ред. О. П. Реєнта. – К. : Український пропілей, 2017. – С. 10–15.</p> <p>25. Реєнт О. Науково-методологічні засади</p>			
--	--	---	--	--	--

		<p>сучасного краєзнавства // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2017. – № 1–2. – С. 21–25.</p> <p>26. Реєнт О. Поступ українського краєзнавства // Краєзнавство: науковий журнал. – 2015. – № 1–2. – С. 8–27.</p> <p>27. Репресоване краєзнавство (20–30-і роки). – К., 1991.</p> <p>28. Томенко М. В. Знати і шанувати свою Малу Батьківщину // Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. – К., 2018. – С. 24–28.</p> <p>29. Треф'як Я. Позакласна краєзнавча робота як один із засобів національного виховання дітей та учнівської молоді // Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 13–21.</p> <p>30. Треф'як Я. Методика краєзнавчої роботи в національній школі. – Івано-Франківськ, 2002. – 110 с.</p> <p>31. Тронько П.Т. Історичне краєзнавство. Крок у нове тисячоліття: досвід, проблеми, перспективи. – К., 2000.</p> <p>32. Тронько П. Краєзнавство на межі тисячоліть // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2000. – № 1–2. – С. 8–19.</p> <p>33. Тронько П.Т. Краєзнавство у відродженні історичної пам'яті народу. – К., 1999.</p> <p>34. Тронько П., Прокопчук В. Український комітет краєзнавства: історія становлення й наслідки діяльності // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2010. – № 1–2. – С. 76–95.</p> <p>35. Франко І. Галицьке краєзнавство // Зібрання творів у 50-ти тт. Т. 46. Кн. 2. – К., 1986. – С. 116–150.</p> <p>36. Уривалкін О. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник – К., 2006. – 296 с.</p>			
Тема 3. Всеукраїнські та регіональні рухи, експедиції як засіб	лекція, 2 год.	1. Боярська Т. Проблеми туристської роботи у загальноосвітніх навчальних закладах. – Полтава, 2012. – С. 64–66.	підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої	5 б. (вибірково, під час	середина березня

<p>організації шкільного краєзнавства.</p> <p>1. Рух учнівської молоді України за збереження традицій, звичаїв, обрядів народу «Моя земля – земля моїх батьків».</p> <p>2. Історико-географічна експедиція «Історія міст і сіл України».</p> <p>3. Організаційно-методична підтримка всеукраїнських рухів, експедицій, акцій в школі.</p> <p>4. Діяльність учителя історії з організації участі школярів у всеукраїнських історико-краєзнавчих експедиціях.</p> <p>Тема 3. Всеукраїнські та регіональні рухи, експедиції як засіб організації шкільного краєзнавства.</p> <p>1. Рух учнівської молоді України за збереження традицій, звичаїв, обрядів народу «Моя земля – земля моїх батьків».</p> <p>2. Історико-географічна експедиція «Історія міст і сіл України».</p> <p>3. Організаційно-методична підтримка всеукраїнських рухів, експедицій, акцій в школі.</p> <p>4. Діяльність учителя</p>	<p>семінарське заняття, 2 год.</p>	<p>2. Бугрій В. Теоретичні засади туристсько-краєзнавчої роботи в сучасній загальноосвітній школі України // Вісник ЛНУ імені Т. Шевченка. – Луганськ, 2010. – № 16. – С. 169–174.</p> <p>3. Буланов Ю. І. Виховання патріотизму засобами краєзнавства // Збірник наукових праць Харківського національного університету ім. Г. Сковороди. Серія «Історія та географія». – Харків, 2012. – Вип. 45. – С. 133–136.</p> <p>4. Гуменюк Г. М. Формування національної самосвідомості учнів середнього шкільного віку засобами туристсько-краєзнавчої роботи. – Івано-Франківськ, 2000. – 158 с.</p> <p>5. Дитячо-юнацький туризм і краєзнавство в Україні та формування гармонійно розвиненої творчої особистості. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. (Івано-Франківськ, 26–28 травня 2009 р.) / за ред. Завгородньої Т. К. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2009. – 228 с.</p> <p>6. Збірник положень про Всеукраїнські та обласні конкурси, огляди, експедиції, акції / Управління освіти Хмельницької ОДА, обласний ін-т післядипл. пед. освіти. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000. – 92 с.</p> <p>7. Звіт про діяльність облдержцентру туризму і краєзнавства учнівської молоді у 2017 р. / відп. за вип. Косило М. Ю. – Івано-Франківськ, 2018. – 160 с.</p> <p>8. Зміни до критеріїв оцінювання «Моя батьківщина-Україна». – 2017. – 2 арк. – Режим доступу: http://tourismcenter.if.ua/upload</p> <p>9. Кан Ю. Б. Педагогічні можливості туристсько-краєзнавчої діяльності в системі соціально-психологічної корекції міжособистісних відносин учнів // Педагогічні науки. – Херсон, 2009. – Вип. 54. – С. 158–164.</p> <p>10. Косило М. Позашкільна туристсько-краєзнавча робота на Прикарпатті // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. – Івано-Франківськ, 2008. – Вип. 25. – С. 326–329.</p> <p>11. Костриця М.Ю., Обозний В.В. Шкільна краєзнавчо-методична робота. – К.: Вища школа,</p>	<p>презентації, 5 год.</p>	<p>опитування на семінарі).</p>	
---	------------------------------------	---	----------------------------	---------------------------------	--

<p>історії з організації участі школярів у всеукраїнських історико-краєзнавчих експедиціях.</p>		<p>1995. – С. 12–21.</p> <p>12. Курілова В. Туристично-краєзнавча робота в школі як засіб морального та фізичного розвитку підростаючого покоління // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені Г. Сковороди. – Миколаїв, 2015. – № 3. – С. 147–151.</p> <p>13. Маланюк Т. З. Патріотичне виховання учнів основної школи засобами туристсько-краєзнавчої роботи: монографія. – Івано-Франківськ, 2017. – 304 с.</p> <p>14. Маланюк Т. Підготовка педагогів до використання туристсько-краєзнавчої роботи у патріотичному вихованні учнів основної школи // Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура. – Івано-Франківськ, 2013. – Вип. 18. – С. 157–163.</p> <p>15. Маланюк Т. З. Туризм і краєзнавство в школі: навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ, 2009. – 104 с.</p> <p>16. Мандрівник (інформаційно-методичний бюлетень) / відп. за вип. Косило М. Ю. – Івано-Франківськ, 2004. – Вип. 8. – 88 с.</p> <p>17. Мицкан В., Леник Ю. Психолого-педагогічні аспекти туристсько-краєзнавчої роботи // Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура. – Івано-Франківськ, 2012 – Вип. 15. – С. 120–126.</p> <p>18. Моя земля – земля моїх батьків: положення про рух учнівської молоді України за збереження і примноження традицій, звичаїв, обрядів народу // Освіта. – 1991. – 29 січня.</p> <p>19. Наказ про затвердження критеріїв оцінки краєзнавчо-дослідницьких робіт Всеукраїнської краєзнавчої експедиції учнівської молоді «Моя Батьківщина – Україна». – 2013. – 1 арк. – Режим доступу: http://tourismcenter.if.ua/upload/files</p> <p>20. Наказ про затвердження положення про Всеукраїнську краєзнавчу акцію учнівської молоді «Українська революція: 100 років надії і боротьби». – 2018. – 1 арк. – Режим доступу: http://tourismcenter.if.ua/upload/files</p> <p>21. Оришко С. Виховні можливості туристсько-</p>			
---	--	---	--	--	--

		<p>краєзнавчої діяльності // Вісник Ужгородського національного університету. Педагогіка, соціальна робота. – Ужгород, 2011. – Вип. 20. – С. 96–99.</p> <p>22.Оришко С. П. Патріотичне виховання старшокласників у процесі туристично-краєзнавчої роботи загальноосвітніх навчальних закладів. – Івано-Франківськ, 2014. – 347 с.</p> <p>23.Оришко С. Туристсько-краєзнавча діяльність у житті сучасного школяра // Вісник Ужгородського національного університету. Педагогіка, соціальна робота. – Ужгород, 2011. – Вип. 23. – С. 107–111.</p> <p>24.Панчук А. Сутнісна характеристика понять туристсько-краєзнавчої діяльності як фактору виховання особистості // Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура. – Івано-Франківськ, 2013. – Вип. 17. – С. 149–154.</p> <p>25.Петько Л. Духовність. Культура. Туристсько-краєзнавча діяльність підлітків // Наукові записки кафедри педагогіки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Харків, 2007. – Вип. 19. – С. 157–164.</p> <p>26.Позашкільний туризм і краєзнавство в Україні: історія та сьогодення / упор. Н. Савченко, М. Косило, О. Наровлянський. – Івано-Франківськ, 2010. – 408 с.</p> <p>27.Прокопчук В. С. Шкільне краєзнавство. Навчальний посібник. – К. : Видавництво Кондор, 2011. – 338 с. – С. 56–76.</p> <p>28.Положення про Всеукраїнську краєзнавчу акцію учнівської молоді «Українська революція: 100 років надії і боротьби». – 7 арк. – 2018. – Режим доступу: http://tourismcenter.if.ua/upload/files</p> <p>29.Програми з позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого та військово-патріотичного напрямів. Збірник програм / заг. ред. М.Ю. Косило, В.Є. Кімакович. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2018. – 540 с.</p> <p>30.Рекомендації щодо проведення обласної історико-краєзнавчої, дослідницько-пошукової, національно-патріотичної акції, присвяченої героям-захисникам незалежної та суверенної України «Герої не вмирають». – 4 арк. – Режим доступу:</p>			
--	--	---	--	--	--

		<p>http://tourismcenter.if.ua</p> <p>31.Рекомендації щодо реалізації завдань Всеукраїнської краєзнавчої акції учнівської молоді «Українська революція: 100 років надії і боротьби» у 2018 – 2021 рр. – 3 арк. – Режим доступу: http://tourismcenter.if.ua/upload/files</p> <p>32.Світловський В., Герасименко М. Необхідність проведення туристично-краєзнавчої роботи у школі // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXI КАРИШИНСЬКІ ЧИТАННЯ). – Полтава, 2014. – С. 217–218.</p> <p>33.Серебрій В. Шкільний туризм: організаційно-педагогічні особливості розвитку // Краєзнавство. Географія. Туризм. – К., 2013. – С. 2–4.</p> <p>34.Соловей М. Структура і зміст екскурсійно-туристичної роботи у сучасному навчальному закладі // Науковий вісник Чернівецького університету. Педагогіка та психологія. – Чернівці, 2008. – Вип. 393. – С. 153–160.</p> <p>35.Тронько П. Краєзнавство як складова навчально-виховного процесу // Краєзнавство. – К., 2011. – Вип. 3. – С. 5–10.</p> <p>36.Умови проведення Всеукраїнської історико-географічної експедиції «Історія міст і сіл України» // Туризм і краєзнавство: інформ.-метод. вісник УДЦТКУМ. – К., 2006. – № 21. – С. 49–54.</p> <p>37.Умови проведення обласної історико-географічної експедиції «Історія міст і сіл України». – 4 арк. – Режим доступу: http://tourismcenter.if.ua</p>			
<p>Тема 4. Підготовка і проведення краєзнавчої експедиції.</p> <p>1. Експедиція – одна з найважливіших форм збору краєзнавчого матеріалу, пізнання рідного краю.</p> <p>2. Підготовчий період</p>	лекція, 1 год.	<p>1. Боярська Т. Проблеми туристської роботи у загальноосвітніх навчальних закладах. – Полтава, 2012. – С. 64–66.</p> <p>2. Бугрій В. Теоретичні засади туристсько-краєзнавчої роботи в сучасній загальноосвітній школі України // Вісник ЛНУ імені Т. Шевченка. – Луганськ, 2010. – № 16. – С. 169–174.</p> <p>3. Гуменюк Г. М. Формування національної самосвідомості учнів середнього шкільного віку засобами туристсько-краєзнавчої роботи. – Івано-</p>	підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 5 год.	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	кінець березня

<p>шкільної краєзнавчої експедиції.</p> <p>3. Польова робота шкільної краєзнавчої експедиції.</p> <p>4. Камеральна обробка зібраних матеріалів – завершальний етап експедиції.</p> <p>Тема 4. Підготовка і проведення краєзнавчої експедиції.</p> <p>1. Учніський туристський похід, екскурсія, експедиція: особливості проведення цих шкільних заходів.</p> <p>2. Основні методи експедиційного дослідження.</p> <p>3. Підготовчий період шкільної краєзнавчої експедиції.</p> <p>4. Польова робота шкільної краєзнавчої експедиції.</p> <p>5. Камеральна обробка зібраних матеріалів – завершальний етап експедиції.</p> <p>6. Діяльність керівника учнівської краєзнавчої експедиції по забезпеченню охорони життя і здоров'я її учасників.</p>	<p>семінарське заняття, 2 год.</p>	<p>Франківськ, 2000. – 158 с.</p> <p>4. Дитячо-юнацький туризм і краєзнавство в Україні та формування гармонійно розвиненої творчої особистості. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. (Івано-Франківськ, 26–28 травня 2009 р.) / за ред. Завгородньої Т. К. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2009. – 228 с.</p> <p>5. Дотримання вимог техніки безпеки під час проведення туристичних походів (методичні рекомендації) / упор. Припутень Л. І., Лопушанський М.І. – Тернопіль, 2002. – 64 с.</p> <p>6. Звіт про діяльність облдержцентру туризму і краєзнавства учнівської молоді у 2017 р. / відп. за вип. Косило М. Ю. – Івано-Франківськ, 2018. – 160 с.</p> <p>7. Кан Ю. Б. Педагогічні можливості туристсько-краєзнавчої діяльності в системі соціально-психологічної корекції міжособистісних відносин учнів // Педагогічні науки. – Херсон, 2009. – Вип. 54. – С. 158–164.</p> <p>8. Косило М. Позашкільна туристсько-краєзнавча робота на Прикарпатті // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. – Івано-Франківськ, 2008. – Вип. 25. – С. 326–329.</p> <p>9. Костриця М.Ю., Обозний В.В. Шкільна краєзнавчо-методична робота. – К.: Вища школа, 1995. – С. 12–21.</p> <p>10. Курілова В. Туристично-краєзнавча робота в школі як засіб морального та фізичного розвитку підростаючого покоління // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені Г. Сковороди. – Миколаїв, 2015. – № 3. – С. 147–151.</p> <p>11. Маланюк Т. З. Патріотичне виховання учнів основної школи засобами туристсько-краєзнавчої роботи: монографія. – Івано-Франківськ, 2017. – 304 с.</p> <p>12. Маланюк Т. Підготовка педагогів до використання туристсько-краєзнавчої роботи у патріотичному вихованні учнів основної школи // Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура. – Івано-Франківськ, 2013. – Вип. 18. – С. 157–163.</p>			
--	------------------------------------	--	--	--	--

		<p>13. Маланюк Т. З. Краєзнавство і туризм: навч. посібник. – Івано-Франківськ, 2010. – 200 с.</p> <p>14. Маланюк Т. З. Туризм і краєзнавство в школі: навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ, 2009. – 104 с.</p> <p>15. Мандрівник (інформаційно-методичний бюлетень) / відп. за вип. Косило М. Ю. – Івано-Франківськ, 2004. – Вип. 8. – 88 с.</p> <p>16. Мицкан В., Леник Ю. Психолого-педагогічні аспекти туристсько-краєзнавчої роботи // Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура. – Івано-Франківськ, 2012 – Вип. 15. – С. 120–126.</p> <p>17. Оришко С. Виховні можливості туристсько-краєзнавчої діяльності // Вісник Ужгородського національного університету. Педагогіка, соціальна робота. – Ужгород, 2011. – Вип. 20. – С. 96–99.</p> <p>18. Оришко С. П. Патріотичне виховання старшокласників у процесі туристично-краєзнавчої роботи загальноосвітніх навчальних закладів. – Івано-Франківськ, 2014. – 347 с.</p> <p>19. Оришко С. Туристсько-краєзнавча діяльність у житті сучасного школяра // Вісник Ужгородського національного університету. Педагогіка, соціальна робота. – Ужгород, 2011. – Вип. 23. – С. 107–111.</p> <p>20. Панчук А. Сутнісна характеристика понять туристсько-краєзнавчої діяльності як фактору виховання особистості // Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура. – Івано-Франківськ, 2013. – Вип. 17. – С. 149–154.</p> <p>21. Петько Л. Духовність. Культура. Туристсько-краєзнавча діяльність підлітків // Наукові записки кафедри педагогіки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Харків, 2007. – Вип. 19. – С. 157–164.</p> <p>22. Позашкільний туризм і краєзнавство в Україні: історія та сьогодення / упор. Н. Савченко, М. Косило, О. Наровлянський. – Івано-Франківськ, 2010. – 408 с.</p> <p>23. Програми з позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого та військово-патріотичного напрямів. Збірник програм / заг. ред. М. Ю. Косило, В. С. Кімакович. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2018. –</p>			
--	--	--	--	--	--

		<p>540 с.</p> <p>24. Прокопчук В. С. Шкільне краєзнавство. Навчальний посібник. – К. : Видавництво Кондор, 2011. – 338 с. – С. 76–89.</p> <p>25. Прус І.Т. Краєзнавча робота в школі. – К., 1984. – С. 102–109.</p> <p>26. Світловський В., Герасименко М. Необхідність проведення туристично-краєзнавчої роботи у школі // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXI КАРИШИНСЬКІ ЧИТАННЯ). – Полтава, 2014. – С. 217–218.</p> <p>27. Серебрій В. Шкільний туризм: організаційно-педагогічні особливості розвитку // Краєзнавство. Географія. Туризм. – К., 2013. – С. 2–4.</p> <p>28. Соловей Л. Туристично-краєзнавча робота в загальноосвітніх і позашкільних навчально-виховних закладах України (60–80-і рр. ХХ ст.) // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 86–92.</p> <p>29. Соловей М. Структура і зміст екскурсійно-туристичної роботи у сучасному навчальному закладі // Науковий вісник Чернівецького університету. Педагогіка та психологія. – Чернівці, 2008. – Вип. 393. – С. 153–160.</p>			
<p>Тема 5. Методика підготовки учнівських письмових робіт з історичного краєзнавства.</p> <p>1. Види учнівських письмових робіт з історичного краєзнавства.</p> <p>2. Учнівська конкурсна науково-дослідна робота: написання і захист.</p> <p>3. Мала академія наук України – зміст, форми і</p>	лекція, 1 год.	<p>1. Волинець І. Якою має бути МАНівська робота // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2006. – № 10. – С. 10–12.</p> <p>2. Всеукраїнський конкурс-захист науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України // Історія України – 2009. – № 22–24. – С. 54–63.</p> <p>3. Дем'яненко В. Б., Серьожников О. М. Сучасний стан проблеми активізації дослідницької діяльності учнів Малої академії наук України // Наукові записки Малої академії наук України [Текст]: зб. наук. праць. – К., 2016. – Вип. 8. – С. 80–90.</p> <p>4. Дерев'яно Н. Формування громадянської культури слухачів гуртків Івано-Франківського обласного відділення МАН у закладах нового типу // Ідея опіки дітей і молоді в історико-педагогічній науці [Текст]: збірник наукових праць. – Івано-</p>	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 5 год.</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).</p> <p>10 б. (усім студентам ставиться оцінка за проміжну тематичну тестову</p>	<p>початок квітня</p> <p>початок квітня</p>

<p>методи роботи.</p> <p>Тема 5. Методика підготовки учнівських письмових робіт з історичного краєзнавства.</p> <p>1. Види учнівських письмових робіт з історичного краєзнавства</p> <p>2. Учнівська конкурсна науково-дослідна робота: написання і захист.</p> <p>3. Івано-Франківське обласне відділення Малої академії наук України: етапи становлення і розвитку.</p> <p>4. Методика написання учнівських конкурсних науково-дослідних робіт МАН України.</p>	<p>семінарське заняття, 3 год.</p>	<p>Франківськ, 2005. – С. 283–286.</p> <p>5. Дмитренко С. І., Павличко О. О. Основні вимоги до підготовки на написання науково-дослідницьких учнівських робіт МАН (Мала академія наук) // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2011. – № 4. – С. 98–102.</p> <p>6. Довгий С. Система МАН – наше унікальне досягнення, яке не можна втратити // Світогляд. – 2012. – № 6. – С. 56–61.</p> <p>7. Дослідницька робота МАН // Рідна школа. – 2008. – № 7–8. – С. 43–57.</p> <p>8. Дяків В. Г. Формування творчо-пізнавальної активності школярів шляхом залучення їх до роботи МАН // Обдарована дитина. – 2013. – № 1. – С. 15–17.</p> <p>9. Єгорова І. Київське територіальне відділення Малої Академії Наук України (Київська МАН «Дослідник»): [історія і сучасність] // Історія України. – 2008. – № 33–34. – С. 15–18.</p> <p>10. Ісаєва О. Звітує обдарована молодь (До підсумків роботи МАН – 2007) / О. Ісаєва // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2007. – № 7. – С. 24–25.</p> <p>11. Ключкова А. В. Виховання лідерських якостей у юних науковців шляхом залучення їх до науково-дослідницької роботи в територіальному відділенні Малої академії наук // Обдарована дитина. – 2009. – № 7. – С. 33–41.</p> <p>12. Ковбасенко Л. І. Мала академія наук України як пріоритетна форма позашкільної освіти // Обдарована дитина. – 2001. – № 3. – С. 30–34.</p> <p>13. Ковбасенко Л. І. Становлення Малої академії наук України // Обдарована дитина. – 2003. – № 4. – С. 6–12.</p> <p>14. Коляда І. А., Кириєнко О. Ю. Юні історики-дослідники : навч.-метод. посіб. з історії України / [відп. за вип. О. Лісовий]. – К., 2015. – 371 с.</p> <p>15. [Конкурс-захист] – [електронний ресурс] – Режим доступу: http://man.gov.ua/ua/activities/competition</p> <p>16. Ладиченко Т. Робота з обдарованою молоддю: підсумки роботи відділення «Історії» Малої академії</p>		<p>контрольну роботу № 2 з вивчення всеукраїнських та регіональних рухів, краєзнавчих експедицій та методики підготовки краєзнавчих робіт).</p>	
---	------------------------------------	--	--	---	--

		<p>наук України за 2016 рік // Історія в рідній школі. – 2016. – № 5. – С. 2–5.</p> <p>17. Ладиченко Т. Робота з обдарованою молоддю. Всеукраїнський конкурс-захист науково-дослідницьких робіт членів МАН з історії // Історія в рідній школі. – 2015. – № 11. – С. 2–5.</p> <p>18. Мала академія наук як центр розвитку науки під егідою ЮНЕСКО / прес-служба МОН України інформує // Вища школа. – 2017. – № 3. – С. 5–7.</p> <p>19. Мала академія наук, 2016 [Текст]: тези наукових робіт / відп. за вип. Лісовий О. В. – К.: НАН України, 2016. – 524 с.</p> <p>20. Маленко О. О. МАНо-манія, або проблеми й перспективи «шкільної» науки // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2013. – № 3. – С. 37–39.</p> <p>21. Наукові записки Малої академії наук України [Текст]: зб. наук. праць. Вип. 8. – К.: Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2016. – 298 с.</p> <p>22. Остапук О. «Пізнавальний трикутник». Інноваційна форма інтерактивного навчання учнів-старшокласників у науковому об'єднанні МАН // Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. – 2010. – № 2. – С. 72–74.</p> <p>23. Отрох Н. Всеукраїнський конкурс-захист науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України // Історія України. – 2012. – № 29–30. – С. 36–39.</p> <p>24. Панкова О. Плекаємо майбутню наукову еліту: [з досвіду роботи міського територіального осередку Малої академії наук Броварського НВО] // Рідна школа. – 2015. – № 7–8. – С. 68–72.</p> <p>25. Пецеріна Т. Науково-технічна школа-проект МАН // Сільська школа. – 2008. – 10 грудня (№ 46–47) – С. 1–2.</p> <p>26. Положення про Малу академію наук учнівської молоді. Затверджене наказом Міністерством освіти і науки України від 09.02.06 р., № 90 // Інформ. збірник Міністерства освіти і науки України. – 2006. – Берез. (№ 20). – С. 51–61.</p> <p>27. Прокопчук В. С. Шкільне краєзнавство.</p>			
--	--	---	--	--	--

		<p>Навчальний посібник. – К.: Видавництво Кондор, 2011. – 338 с. – С. 89–119.</p> <p>28. Прокопчук В. С. Учнівська науково-дослідницька робота: написання і захист: метод. рек. – Хмельницький: Мельник А.А., 2006. – 48 с.</p> <p>29. Пронюк О. Мала Академія Наук – сходинка до «Великої науки» / Обдаровані діти // Рідна школа. – 1997. – № 10. – С. 61–62.</p> <p>30. [Про академію] – [електронний ресурс] – Режим доступ: http://man.gov.ua</p> <p>31. Распопов В. Б. Щоб вивчитись на науковця // Вісник Національної академії наук України. – 2012. – № 12. – С. 44–54.</p> <p>32. Смовська І. МАН і обдаровані діти // Зарубіжна література в школі. – 2013. – № 13–14. – С. 58–66.</p> <p>33. Як народжуються майбутні науковці: [про Малу академію наук України] // Історія України. – 2008. – № 33–34. – С. 12–14.</p>			
<p>Тема 6. Топоніміка в школі. Основні джерела й особливості вивчення в школі назв географічних об'єктів.</p> <p>1. Топоніміка як наука про назви географічних об'єктів.</p> <p>2. Топоніми – цінне джерело історії населеного пункту.</p> <p>3. Основні джерела вивчення топонімів і мікротопонімів.</p> <p>4. Використання топонімів на уроках і в позашкільній роботі.</p> <p>Тема 6. Топоніміка в школі. Основні джерела й особливості вивчення в школі назв</p>	<p>лекція, 2 год.</p> <p>семінарське заняття, 2 год.</p>	<p>1. Бабишин С.Д. Топоніміка в школі. – К.: Радянська школа, 1962. – 122 с.</p> <p>2. Бучко Д.Г. Походження назв населених пунктів Покуття. – Львів, 1990. – 144 с.</p> <p>3. Габорак М. Топонімія Покуття та деяких прилеглих територій. Етимологічний словник-довідник. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. – 932 с.</p> <p>4. Габорак М. Топонімія Галицької Гуцульщини. Етимологічний словник-довідник. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2011. – 656 с.</p> <p>5. Габорак М. Гідронімія Івано-Франківщини. Етимологічний словник-довідник. Видання друге, доповнене, перероблене, уточнене. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. – 564 с.</p> <p>6. Габорак М. Назви гір Івано-Франківщини. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2005. – 352 с.</p> <p>7. Габорак М. Назви полонин Івано-Франківщини. Словник-довідник. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2008. – 500 с.</p> <p>8. Габорак М. Назви поселень Івано-Франківщини (Бойківщина, Гуцульщина та Опілля). Історико-етимологічний словник. – Івано-Франківськ: ОППО;</p>	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 5 год.</p> <p>Індивідуальна робота № 1 – студент (-ка) складає мікротопонімічну карту (гідроніми (лімніоніми, потамоніми, гелоніми), фоніми, ойконіми (полісоніми, агороніми, годоніми, ергоніми), спелеоніми, ороніми, хороніми) рідного</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).</p> <p>20 б. (всім студентам виставляється за виконання індивідуальної роботи № 1).</p>	<p>середина квітня</p>

<p>географічних об'єктів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Топоніміка як наука про назви географічних об'єктів. 2. Топоніміка-топоніми-топонімія – мікротопоніми: спільне і відмінне. 3. Основні джерела вивчення топонімів і мікротопонімів. 4. Використання топонімів на уроках і в позашкільній роботі. 5. Організація роботи шкільного топонімічного гуртка. 		<p>Снятин: Прут Принт, 2007. – 200 с.</p> <ol style="list-style-type: none"> 9. Етимологічний словник літописних географічних назв Південної Русі. – К.: Наукова думка, 1985. – 254 с. 10. Історичне краєзнавство в Українській РСР / Під ред. акад. П.Тронька [Колектив авторів: Тронько П.Т., Гербик В.О., Лугова О.І. та ін.]. – К., 1989. – 240 с. 11. Коваль А.П. Знайомі незнайомці. Походження назв поселень України. – К.: Либідь, 2001. – 300 с. 12. Кордуба М. Що кажуть нам назви осель? // Наша Батьківщина. – Львів, 1938. – Ч. 2. – С. 31–37; Ч. 3. – С. 59–65; Ч. 5. – С. 125–131. 13. Кругляк Ю.М. Ім'я вашого міста: походження назв міст і селищ міського типу Української РСР. – К.: Наукова думка, 1978. – 152 с. 14. Кушнір Б.М. Мікротопонімія як джерело вивчення історії краю // Наукові праці історичного факультету. – Кам'янець-Подільський, 1995. – Т. 2. – С. 212–219. 15. Муразев Э. Очерки топонимики. – М.: Мысль, 1984. – 351 с. 16. Ономастика України та етногенезис східних слов'ян. – К., 1998. – 227 с. 17. Ономастика України першого тисячоліття нашої ери / Відп. редактор І.М. Железняк. – К.: Наукова думка, 1992. – 275 с. 18. Прокопчук В. С. Шкільне краєзнавство. Навчальний посібник. – К.: Видавництво Кондор, 2011. – 338 с. – С. 119–157. 19. Прокопчук В. С. Топоніми рідного краю: методичний посібник. – К.: Рідний край, 1999. – 96 с. 20. Редько Юліан. Словник сучасних українських прізвищ: У 2-х томах. – Львів, 2007. – Т. 1–2. 21. Сіреджук П. Першовитоки Прикарпаття // Краєзнавчий збірник на пошану Богдана Гаврилів: Типовіт, 2003. – С. 41–54. 22. Скрипник Л.Г., Дзятківська Н.П. Власні імена людей. Словник-довідник. – К.: Наукова думка, 1986. – 311 с. 23. Стежками рідного краю. На допомогу вчителям 	<p>села/містечка/міста і готує до неї пояснювальну записку, 10 год.</p>		
--	--	--	---	--	--

		<p>та класним керівникам загальноосвітніх закладів / Під редакцією М. Версеа. – Івано-Франківськ, 2008. – 170 с.</p> <p>24. Стрижак О.С. Назви розповідають. – К., 1967. – 39 с.</p> <p>25. Уривалкін О. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник – К., 2006. – 296 с.</p> <p>26. Худаш М.Л. Українські і карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (утворення від відапелятивних антропонімів). – Львів, 2004. – 536 с.</p> <p>27. Худаш М.Л. Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (утворення від слов'янських автохтонних і від композитних скорочених особових власних імені). – К.: Наукова думка, 1995. – 362 с.</p> <p>28. Худаш М.Л., Демчук М.О. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відатропонімні утворення). – К.: Наукова думка, 1991. – 268 с.</p> <p>29. Янко М.Т. Топонімічний словник-довідник Української РСР. – К.: Радянська школа, 1973. – 180 с.</p>			
<p>Тема 7. Шкільний музей в структурі шкільного краєзнавства.</p> <p>1. З історії музейного будівництва в Україні.</p> <p>2. Основні принципи і методика створення шкільного музею.</p> <p>3. Музей – важливий центр шкільного краєзнавства.</p> <p>Тема 7. Шкільний музей в структурі шкільного краєзнавства.</p>	<p>лекція, 2 год.</p> <p>семінарське заняття, 3 год.</p>	<p>1. Агаркова М. Особливості використання експонатів шкільного музею у процесі викладання історії та позаурочній роботі // Збірник наукових праць [Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди]. Серія : «Історія та географія». – 2011. – Вип. 41. – С. 161–164.</p> <p>2. Вайнберг Т. Музейна педагогіка – продуктивний напрям у сучасній системі національної освіти // Вивчаємо українську мову та літературу. Позакласна робота. – 2014. – № 2. – С. 2–7.</p> <p>3. Гаврилів Б. Перший музей історії школи // Галичина. – 2007. – 22 верес. – № 141. – С. 8–11.</p> <p>4. Гайда Л. Музейна педагогіка : пошук оптимальної моделі // Методичні засади історичної освіти в контексті профілізації старшої школи : матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції (Кіровоград, 21–22 жовтня 2010 р.). – Кіровоград : Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського,</p>	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 5 год.</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).</p>	<p>початок травня</p>

<p>1. Освітньо-виховний потенціал шкільного музею.</p> <p>2. Основні принципи і методика створення шкільного музею.</p> <p>3. Використання шкільного музею в урочній та позашкільній навчально-виховній роботі.</p> <p>4. Методика підготовки і проведення екскурсії у шкільному музеї.</p>		<p>2012. – С. 243–249.</p> <p>5. Гайда Л. Формування нормативно-правової бази діяльності музеїв при навчальних закладах України // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 49–56.</p> <p>6. Гайда Л. Краєзнавча експедиція як форма діяльності шкільного музею // Краєзнавство. – 2010. – № 1–2. – С. 178–185.</p> <p>7. Гупан Н. Шкільний музей: ретроспектива і сьогодення // Рідна школа. – 2013. – № 4–5. – С. 56.</p> <p>8. Долецька С. Шкільний музей як засіб патріотичного-виховання молодших школярів // Молодь і ринок. – 2013. – № 1. – С. 72–76</p> <p>9. Дудар О. Використання елементів музейної педагогіки в навчально-виховному процесі // Заступник директора школи. – № 4. – С. 48–53.</p> <p>10. Закон України «Про музей та музейну справу» // Інформ. зб. МОН України. – 1995. – № 25. – 15 с.</p> <p>11. Караманов О. «Школа і музей : працюємо разом» // Історія України. – 2010. – № 21. – С. 13–16.</p> <p>12. Караманов О. Музейна педагогіка в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи // Освіта та педагогічна наука. – 2012. – № 3 (152). – С. 5–12.</p> <p>13. Караманов О. Музей – школа – університет : особливості педагогічної взаємодії в сучасному «суспільстві знань» // Освіта та педагогічна наука. – 2013. – № 4. – С. 44–50.</p> <p>14. Кулькіна К. Музей і школа : досвід та перспективи співпраці // Рідна школа. – 2016. – № 10. – С. 54–57.</p> <p>15. Майко С. Шкільний музей як форма додаткової освіти // Педагогічний пошук. – 2017. № 2. – С. 64–66.</p> <p>16. Маньковська Р. Народне музейництво в громадянському суспільстві: історія і перспективи розвитку // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2008. – №1–4. – С. 138–146.</p> <p>17. Методичні рекомендації щодо засад діяльності музеїв історичного профілю дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладів // Історія України – 2015. – № 13 – С. 5–7.</p> <p>18. Нормативна база діяльності музеїв навчальних закладів системи Міністерства освіти і науки України</p>			
---	--	--	--	--	--

		<p>/ МОН України, УДЦТК учн. молоді; уклад. Матюшенко О.К., Савченко Н.В. – К.: УДЦТК, 2006. – 28 с.</p> <p>19.Омельченко Ю.А. Шкільні музеї. – К.: Радянська школа, 1981. – 121 с.</p> <p>20.Петрічко І. Музейна справа у закладі освіти як фактор особистісно зорієнтованого розвитку і навчання підростаючого покоління // Початкова школа. – 2015. – № 6. – С. 51–53.</p> <p>21.Положення про музей при навчальному закладі, який перебуває у сфері управління Міністерства освіти і науки України // Інформ. зб. МОН України. – 2014. – № 1195. – С. 23–27.</p> <p>22.Положення про музей при закладі освіти системи міністерства освіти України // Туризм і краєзнавство. Інформаційно-методичний вісник. №9. Спецвипуск «Шкільне краєзнавство». – К., 1998. – С. 17–23.</p> <p>23.Прохога В. Музейна педагогіка: залучення молоді до вивчення та збереження історичної спадщини // Педагогічна майстерня. – 2018. – С 23–27.</p> <p>24.Прокопчук В. С. Шкільне краєзнавство. Навчальний посібник. – К. : Видавництво Кондор, 2011. – 338 с. – С. 157–200.</p> <p>25.Прокопчук П. Деякі аспекти теорії і методології шкільного краєзнавства // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 29–35.</p> <p>26.Рутинський М., Стецюк О. Музеєзнавство. Навчальний посібник. – К. : Знання, 2008. – 428 с.</p> <p>27.Рябчикова Ф. Музейний фонд України: музеологічний аналіз правової дефініції // Україна ХХ століття: культура, ідеологія, політика. – 2017. – Вип. 22. – С. 96–111.</p> <p>28.Рябчикова Ф. Формування та еволюція поняття музейний фонд держави // Краєзнавство: науковий журнал. – 2016. – № 1–2. – С. 195–212.</p> <p>29.Самсакова І. Виховання особистості учня засобами музейної педагогіки // Педагогічний пошук . – 2015. – № 3. – С. 119–123.</p> <p>30.Сейненский А.Е. Музей воспитывает юных: книга для учителей. – М.: Просвещение, 1988. – 208 с.</p> <p>31.Соломонова Т. Шкільні музеї в Україні: тенденції</p>			
--	--	---	--	--	--

		<p>і проблеми розвитку // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2006. – № 18. – С. 3–4.</p> <p>32. Суласва І. Музей як форма додаткової освіти // Школа. – 2012. – № 12. – С. 53–54.</p> <p>33. Треф'як Я. Методика краєзнавчої роботи в школі // Історія в школах України. – 2002. – № 1. – С. 33–37.</p> <p>34. Удовиченко І. Музейна педагогіка : теорія і практика : науково-методичний посібник. – К.: Логос, 2017. – 72 с.</p> <p>35. Шавалда Л. Музейна педагогіка : від традицій співпраці до використання нових педагогічних технологій // Рідна школа. – 2014. – № 12. – С. 52–56.</p> <p>36. Якубовський В.І. Музеєзнавство: навч. посібн. / В.І. Якубовський; К-ПДУ. – Кам'янець-Подільський: Мошак М.І., 2006. – 272 с.</p>			
<p>Тема 8. Шкільна пам'яткоохоронна діяльність.</p> <p>1. З історії пам'яткоохоронного руху в Україні.</p> <p>2. Законодавство України з питань охорони культурної спадщини.</p> <p>3. Основні напрями, форми і методи використання пам'яток історії і культури в навчально-виховній роботі з учнями.</p>	лекція, 2 год.	<p>1. Акуленко В. Охорона пам'яток культури в Україні. – К., 1991. – 274 с.</p> <p>2. Гаврилів Б., Любінець І. Історичне краєзнавство. – Івано-Франківськ: Плай, 2001. – 406 с.</p> <p>3. Горбик В. О. Сучасний стан підготовки багатомного «Зводу пам'яток історії та культури України» // Історія України. Маловідомі імена, події, факти: зб. статей. – К.; Донецьк: Рідний край, 2001. – С. 301–303.</p> <p>4. Горбик В. О. Пам'ятки України: проблеми збереження і дослідження / НАН України, Ін-т історії України. – К., 1994.</p> <p>5. Горбик В. О., Денисенко Г. Г. Охорона та збереження пам'яток історії та культури в Україні: історичний аспект // Історичний журнал. – 2004. – № 12. – С. 63–66.</p> <p>6. Горбик В. О., Денисенко Г. Г. Проблеми дослідження і збереження пам'яток історії та культури в Україні // Український історичний журнал. – 2003. – № 3. – С. 143–151.</p> <p>7. Григор'єва Т. З історії створення закону про збереження пам'яток старовини // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2008. – № 1–4. – С. 146–153; 2011. – № 2. – С. 250–263.</p> <p>8. Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» // Урядовий</p>	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 5 год.</p> <p>Індивідуальна робота № 2 – підготовка і оформлення студентом (-кою) реєстру історико-архітектурних, археологічних і культурних пам'яток району/міста/містечка та розгорнутого паспорту однієї із пам'яток рідного села/містечка/міста. Виявити пам'ятники народної культури села (району, міста),</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).</p> <p>20 б. (усім студентам ставиться оцінка за виконання індивідуальної роботи).</p> <p>10 б. (усім студентам ставиться оцінка за проміжну тематичну тестову контрольну</p>	<p>середина травня</p> <p>кінець травня</p>
<p>Тема 8. Шкільна пам'яткоохоронна діяльність.</p> <p>1. Пам'яткознавство і пам'яткоохоронство: спільне і відмінне.</p> <p>2. Законодавство України з</p>	семінарське заняття, 2 год.				

<p>питань охорони культурної спадщини.</p> <p>3. Діяльність учителя історії і суспільствознавчих предметів по залученню школярів до охорони пам'яток історії і культури.</p> <p>4. Основні напрями, форми і методи використання пам'яток історії і культури в навчально-виховній роботі з учнями.</p>		<p>кур'єр. – 1999. – 3 листопада. – № 207. – С. 9–12.</p> <p>9. Закон України «Про охорону культурної спадщини»: офіційне видання. – К.: Парлам. видво, 2005. – 40 с.</p> <p>10. Закон України «Про охорону археологічної спадщини» // Урядовий кур'єр. – 2004. – №87. – 29 квіт.</p> <p>11. Заремба С. Українське товариство охорони пам'яток історії та культури : іст. нарис. – К.: Логос, 1998. – 244 с.</p> <p>12. Іванов О. Замки і палаци Західної України: історія – культура – туризм (Історико-архітектурні пам'ятники замкового мистецтва). – К.: Наш світ; Укргеодезкартографія, 2004.</p> <p>13. Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження / Відп. редактор В.О.Горбик. – К.: Б.в., 1998. – 154 с.</p> <p>14. Кот С. До матеріалів Зводу пам'яток історії та культури // Пам'ятники України. – 1984. – № 4. – С. 49–50.</p> <p>15. Кот С. Пам'ятка чи пам'ятник? // Пам'ятки України. – 1988. – № 4. – С. 27–30.</p> <p>16. Мацюк О. Замки і фортеці Західної України. Мандрівки історичні. – Львів: Центр Європи, 1997.</p> <p>17. Методика историко-краеведческой работы в школе: пособие для учителей / под ред. Н.С. Борисова. – М.: Просвещение, 1982. – С. 80–82, 97–98.</p> <p>18. Нестуля О.О. Визвольні змагання українського народу і охорона пам'яток культури: 1917–1920 рр. – Полтава. 1993. – 90 с.</p> <p>19. Охорона культурної спадщини в Україні: зб. нормат. док. – К.: ХІК, 2003.</p> <p>20. Пам'ятки архітектури і містобудування України: Довід. Держреєстру національного культурного надбання / В.В. Вечерський, О.М. Годованок, Є.В. Тиманович та ін.; за ред. А.П. Мардера, В.В. Вечерського. – К.: Техніка, 2000. – 664 с.</p> <p>21. Памятники истории и культуры Украинской ССР. Каталог-справочник. – К., 1987. – С. 79–86.</p> <p>22. Пламенецька О., Вечерський В. Фортеці й замки в</p>	<p>10 год.</p>	<p>роботу № 3 з вивчення шкільної топонімічної, музейної та пам'ятко-охоронної роботи).</p>	
---	--	---	----------------	---	--

		<p>Україні // Пам'ятки України. – 1996. – № 2. – С. 13–25; №3–4. – С. 34–41.</p> <p>23. Програма відтворення видатних пам'яток історії та культури. Затверджена постановою Кабінету міністрів України від 23 квітня 1999 р. № 700 // Український кур'єр. – 1999. – № 83–84, 6 трав. – С. 8–10.</p> <p>24. Прокопчук В. С. Шкільне краєзнавство. Навчальний посібник. – К.: Видавництво Кондор, 2011. – 338 с. – С. 200–224.</p> <p>25. Лесик О.В. Замки та монастирі України. – Львів: Світ, 1993.</p> <p>26. Маньковська Р. Сакральна дерев'яна архітектура України в світовій спадщині // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2010. – № 4. – С. 78–88.</p> <p>27. Статут Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. – К., 1988.</p> <p>28. Тронько П.Т. Охорона пам'яток історії та культури – справа всенародна // Український історичний журнал. – 1980. – №9. – С. 118–124.</p> <p>29. Уривалкін О. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник – К., 2006. – 296 с.</p>			
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	<p>Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи студентів (вересень – середина грудня):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) усні відповіді на семінарських заняттях з використанням візуалізованих презентацій своїх відповідей – 30 балів (шість оцінок на дев'яти семінарських заняттях); 2) три тематичні тестові контрольні роботи – 30 балів (три оцінки по 10 балів); 3) індивідуальна робота № 1: студент (-ка) складає мікротопонімічну карту (гідроніми (лімніоніми, потамоніми, гелоніми, фоніми, ойконіми (полісоніми, агороніми, годоніми, ергоніми), спелеоніми, ороніми, хороніми) рідного села/містечка/міста і готує до неї пояснювальну записку – 20 балів; 4) індивідуальна робота № 2: підготовка і оформлення студентом (-кою) реєстру історико-архітектурних, археологічних і культурних пам'яток району/міста/містечка та розгорнутого паспорту однієї із пам'яток рідного села/містечка/міста. Виявити пам'ятники народної культури села (району, міста) – 20 балів. <p>Загальна кількість – 100 балів.</p>				
Поточний контроль (семінарські заняття)	<p>Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять курсу «Основи шкільного краєзнавства».</p> <p>Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.</p> <p>Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником та студентами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів. Інформація,</p>				

одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічним працівником для коригування методів і засобів навчання, так і студентами для планування самостійної роботи. Поточний контроль може проводитись у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Результати поточного контролю враховуються при визначенні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Принципи оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях

Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів шляхом виставлення балів від «1» до «5». Позначення «0» виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через невідповідність, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру. Кожен студент зобов'язаний взяти участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру.

Пропущене заняття або негативну оцінку студент зобов'язаний «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем. При цьому може виставлятися оцінка, а попередня не впливатиме на середній бал студента.

Завдання контролю знань студентів під час проведення семінарських занять зводяться до того, щоб: 1) виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається; 2) визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення; 3) виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи; 4) стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні.

Контроль знань студентів під час проведення семінарських занять може відбуватись в наступних формах: 1) усне опитування з використанням візуалізованих презентацій; 2) дискусійне обговорення питань (в групах); 3) індивідуальне розв'язування проблемних запитань чи завдань; 4) тести;

Критерії поточної оцінки («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»)

Оцінка «п'ять» ставиться, якщо студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти; відповідь чітка і завершена, у письмовій роботі не повинно бути помилок. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної і зарубіжної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї. Знає історико-краєзнавчу термінологію, володіє понятійним апаратом з основ шкільного краєзнавства, відмінно орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал. Повною мірою володіє історичним критичним мисленням, аналізом (вміє розбивати історико-краєзнавчу інформацію на компоненти, розуміючи їх взаємозв'язки та

організаційну структуру. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції з вивчення основ шкільної краєзнавчої роботи, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем; буде переконливою аргументацією, рецензує відповіді ровесників. Вміє організувати комплексний пошук, неупереджений аналіз та інтерпретацію історико-краєзнавчих джерел (як українською, так й іноземними мовами); може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Може використати інноваційні технології. Має синтетичне мислення. Бере активну участь у групових формах роботи в межах етики професійних взаємин, зокрема дискусіях, прес-конференціях, формує аргументацію, базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях; застосовує оптимальну стратегію діяльності, бере на себе відповідальність; проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності; вміє долати труднощі, вдосконалює з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції тощо. Використовує під час навчання історико-краєзнавчий матеріал, здатен(на) його пропагувати через просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні.

Оцінка **«чотири»** ставиться, якщо студент(ка) має глибокі і повні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, здатен (на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка і практично завершена, у письмовій роботі є незначні помилки. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Знає термінологію, володіє понятійним апаратом з основ шкільного краєзнавства, добре орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал. Достатньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції з вивчення основ шкільної краєзнавчої роботи, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних проблем; буде аргументацією на основі 2-3 доказів, може рецензувати відповіді ровесників. Вміє організувати пошук, аналіз та інтерпретацію історико-краєзнавчих джерел (як українською, так й іноземними мовами); може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Може порівнювати й оцінювати діяльність

історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, однак не може розкрити внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Має певний рівень синтетичного мислення. Бере участь у групових формах роботи в межах етики професійних взаємин, зокрема дискусіях, прес-конференціях, формує аргументацію (в аргументації зустрічаються окремі неточності), базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях; застосовує оптимальну стратегію діяльності; проводить самооцінку пізнавальної діяльності, вдосконалює з достатнім рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції тощо. Використовує під час навчання історико-краєзнавчий матеріал, здатен(на) його пропагувати через просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні.

Оцінка «**три**» ставиться, якщо у студента (ки) є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу (більше 50 %), елементарні уміння і навички; не здатен (на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь не чітка і спрощена, у письмовій роботі є суттєві помилки. Ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями з основ шкільного краєзнавства, та не вмiє їх використовувати під час відповіді на запитання, а просто перераховує. По-середньо знає термінологію і володіє понятійним апаратом з основ шкільної краєзнавчої роботи, задовільно орієнтується в історичній хронології, не достатньо володіє просторовою компетенцією; не вмiє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал. Посередньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) по-середньо оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, до кінця не здатен (на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Не може переконливо аргументувати, рецензії відповідей ровесників поверхові. Вміє організовувати пошук історичних джерел, але не може їх критично проаналізувати. Не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Знає історичну персоналістику, але не може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Не використовує інноваційні технології і не має синтетичного мислення. Бере пасивну участь у групових формах роботи в межах етики професійних взаємин, зокрема дискусіях, прес-конференціях; не застосовує оптимальну стратегію діяльності, не бере на себе відповідальність; не проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності. Мінімально використовує під час навчання історико-краєзнавчий матеріал. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні. Вдосконалює з посереднім рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції.

Оцінка «**два**» ставиться, якщо у студента (ки) елементарні знання фактичного матеріалу з основ шкільного краєзнавства (до 25 %), відсутні уміння і навички, тому не здатен (на) їх використати на практиці; відповідь не

	<p>змістовна і не доречна, у письмовій роботі є суттєві помилки (більше 75 %). Не ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Практично не знає термінологію з основ шкільної краєзнавчої роботи (до 25 %), незадовільно орієнтується в історичній хронології (до 25 %), не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не здатен (на) оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні. Відсутня об'єктивна і неупереджена аргументація, самооцінка і оцінка інших. Не вміє організовувати пошук історичних джерел, не може їх критично проаналізувати. Не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Знає історичну персоналістику на рівні переліку історичних постатей. Не використовує інноваційні технології і не має синтетичного мислення. У групових формах роботи тільки присутній (я) без особистої відповідальності, стратегії; не дотримується норм професійної етики, не виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей, не вдосконалює здобуті під час навчання компетенції.</p>
<p>Вимоги до контрольної роботи</p>	<p>Написання контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки при заліку. У випадку, якщо студент з якихось причин не написав контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються навчальним планом на семестр з даної дисципліни. Такий студент має змогу скласти залік за талоном № 2, але для цього він повинен виконати передбачене кафедрою завдання.</p> <p>Контрольна робота передбачає формулювання 10 тестових завдань: «відмінно» (9–10 балів) – 9–10 правильних відповідей; «добре» (7–8 балів) – 7–8 правильних відповідей; «задовільно» (5–6 балів) – 5–6 правильних відповідей; «незадовільно» (1–4 бали) – 1–4 правильні відповіді.</p>
<p>Індивідуальні завдання та самостійна робота</p>	<p>Самостійна робота студента є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Метою самостійної роботи є вироблення студентами навичок і вміння працювати з літературою, віднаходити головні, стержневі аспекти проблем, що потребують твердого засвоєння, здатності визначити свою позицію щодо дискусійних ідей чи концепцій і аргументовано її обґрунтувати. Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем, написання рефератів, підготовка реферативних матеріалів з наукових публікацій по важливих проблемах даної навчальної дисципліни.</p> <p>Студент під час самостійної роботи виконує два індивідуальні завдання:</p> <p>Індивідуальна робота № 1 – мікротопонімічна карта (гідроніми (лімніоніми, потамоніми, гелоніми, фоніми, ойконіми (полісоніми, агороніми, годоніми, ергоніми), спелеоніми, ороніми, хороніми) рідного села/містечка/міста та пояснювальна записка до неї (пояснення назв мікротопонімів – урочищ, ярів, балок, закутин, тощо) – карта (А-1, А-2, А-3, А-4) та 2–3 сторінки пояснювальної записки.</p> <p>Індивідуальна робота № 2 – підготовка і оформлення студентом (-кою) реєстру історико-архітектурних, археологічних і культурних пам'яток району/міста/містечка та розгорнутого паспорту однієї із пам'яток рідного села/містечка/міста – 10–12 сторінок.</p>

Критерії оцінювання індивідуальних робіт № 1 і № 2:

Оцінка **«відмінно» (16–20 балів)** ставиться, якщо студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання щодо оформлення і вивчення мікротопонімічної карти і пояснювальної записки до неї та реєстру історико-архітектурних, археологічних і культурних пам'яток району/міста/містечка і розгорнутого паспорту однієї із пам'яток рідного села/містечка/міста, усвідомлені уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти; відповідь на окреслені індивідуальні завдання чіткі і завершені, у письмових роботах не повинно бути помилок. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної і зарубіжної історико-краєзнавчої думки, джерелознавства, науковими концепціями. Знає історико-краєзнавчу термінологію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал щодо оформлення і вивчення мікротопонімічної карти і пояснювальної записки до неї та реєстру історико-архітектурних, археологічних і культурних пам'яток району/міста/містечка і розгорнутого паспорту однієї із пам'яток рідного села/містечка/міста. Повною мірою володіє історичним критичним мисленням, аналізом (вміє розбивати історико-краєзнавчу інформацію на компоненти, розуміючи їх взаємозв'язки та організаційну структуру. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції з вивчення історії рідного краю, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем; будує переконливу аргументацію в індивідуальній роботі. Вміє організовувати комплексний пошук, неупереджений аналіз та інтерпретацію історико-краєзнавчих джерел (як українською, так й іноземними мовами); може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Має синтетичне мислення. Проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності; вміє долати труднощі, вдосконалює з високим рівнем автономності здобуті під час виконання індивідуальних робіт компетенції тощо. Здатен(на) пропагувати історико-краєзнавчий матеріал через просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні.

Оцінка **«добре» (11–15 балів)** ставиться, якщо студент(ка) має глибокі і повні знання програмного матеріалу щодо оформлення і вивчення мікротопонімічної карти і пояснювальної записки до неї та реєстру історико-архітектурних, археологічних і культурних пам'яток району/міста/містечка і розгорнутого паспорту однієї із пам'яток рідного села/містечка/міста, усвідомлені уміння і навички, здатен (на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка і практично завершена, у письмових роботах є незначні помилки. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної думки, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати

під час відповіді на запитання. Знає історико-краєзнавчу термінологію і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, добре орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал оформлення і вивчення мікротопонімічної карти і пояснювальної записки до неї та реєстру історико-архітектурних, археологічних і культурних пам'яток району/міста/містечка і розгорнутого паспорту однієї із пам'яток рідного села/містечка/міста. Достатньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції з вивчення історії рідного краю, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних проблем; будує аргументацію на основі 2-3 доказів. Вміє організувати пошук, аналіз та інтерпретацію історико-краєзнавчих джерел (як українською, так й іноземними мовами); може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Має певний рівень синтетичного мислення. Застосовує оптимальну стратегію діяльності; проводить самооцінку пізнавальної діяльності, вдосконалює з достатнім рівнем автономності здобуті під час виконання індивідуальних робіт тощо. Використовує під час виконання індивідуальних робіт історико-краєзнавчий матеріал, здатен(на) його пропагувати через просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід поважає різноманітність та мультикультурність в Україні.

Оцінка «задовільно» (6–10 балів) ставиться, якщо у студента (ки) є суттєві помилки в оформленні індивідуальних робіт щодо оформлення і вивчення мікротопонімічної карти і пояснювальної записки до неї та реєстру історико-архітектурних, археологічних і культурних пам'яток району/міста/містечка і розгорнутого паспорту однієї із пам'яток рідного села/містечка/міста (більше 50%), елементарні уміння і навички щодо виконання такого виду робіт; не здатен (на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; у письмових роботах є суттєві помилки. Ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної думки, джерелознавства, науковими концепціями, та не вміє їх використовувати в індивідуальних роботах. По-середньо знає історико-краєзнавчу термінологію і володіє понятійним апаратом, задовільно орієнтується в історичній хронології, не достатньо володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал. По-середньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Знає історичну персоналістику, але не може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Не використовує інноваційні технології і не має синтетичного мислення. Мінімально використовує під час виконання індивідуальних робіт історико-краєзнавчий матеріал. Керується

	<p>моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні. Вдосконалює з посереднім рівнем автономності здобуті під час виконання індивідуальних робіт компетенції.</p> <p>Оцінка «незадовільно» (1–5 балів) ставиться, якщо у студента (ки) в оформленні індивідуальних робіт щодо оформлення і вивчення мікротопонімічної карти і пояснювальної записки до неї та реєстру історико-архітектурних, археологічних і культурних пам'яток району/міста/містечка і розгорнутого паспорту однієї із пам'яток рідного села/містечка/містечка виявлені елементарні знання фактичного матеріалу (до 25 %), відсутні уміння і навички, тому не здатен (на) їх використати на практиці; дані індивідуальних робіт не змістовні і не доречні, є суттєві помилки (більше 75 %). Не ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та не вміє їх використовувати під час виконання індивідуальних робіт. Практично не знає історико-краєзнавчу термінологію (до 25 %), незадовільно орієнтується в історичній хронології (до 25 %), не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не вміє організовувати пошук історичних джерел, не може їх критично проаналізувати. Знає історичну персоналістику на рівні переліку історичних постатей. Не використовує інноваційні технології і не має синтетичного мислення. Не дотримується норм професійної етики, не виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей, не вдосконалює здобуті під час навчання компетенції.</p>
<p>Методичні рекомендації щодо укладання студентом (-кою) мікротопонімічної карти рідного села/містечка/міста і підготовка до неї пояснювальної записки</p>	<p>Кожен із нас хоча б раз замислювався над вивченням не тільки походження назви населеного пункту, але й у полі зору ставали цікаві назви закутин, урочищ, ярів, балок, боліт, річок, потічків, джерел, струмків, криниць, печер, горбів, наскельних навісів, тощо в місцевостях, де Ви народилися або проживаєте. А тому оригінальним і, водночас, слухним видається укладання мікротопонімічної карти рідного села/містечка/міста і підготовка до неї пояснювальної записки. Виконання цього завдання студентом є складовою усної історії, яку слід молодим людям у майбутньому екстраполювати в освітній простір, працюючи за фахом вчителя історії і суспільствознавчих предметів, керівника гуртка в закладах загальної середньої освіти та закладах позашкільної освіти. Усна історія є новим, сучасним напрямком у методології історичних досліджень, що з усіх методик дослідження віддає перевагу саме усному опитуванню, анкетуванню, польовим дослідженням, топографічним обстеженням місцевості, усній традиції в поясненні історичного минулого. Даний підхід до вивчення історичного минулого передбачає перетворення усної інформації, повідомленої респондентом, у джерела, що мають залучатися до наукового обігу, шкільного освітнього простору.</p> <p>Пропонуємо такі методичні рекомендації для ефективного укладання мікротопонімічної карти рідного села/містечка/міста і підготовка до неї пояснювальної записки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Для початку необхідно систематизувати відому вам інформацію, створити схему розуміння змісту досліджуваного питання – походження назви населеного пункту та основних його частин-локацій – закутин, урочищ, ярів, балок, боліт, річок, потічків, джерел, струмків, печер, горбів, наскельних навісів, тощо.

2. Розпитайте, що знають про походження назв цих мікротопонімів населеного пункту батьки, родичі, сусіди.
3. Запишіть розповіді рідних про походження не тільки назви населеного пункту, але й окремих закутин, урочищ, ярів, балок, боліт, річок, потічків, криниць, джерел, струмків, печер, горбів, наскельних навісів, тощо. Записуйте також перекази і легенди.
4. Розпитайте, що знають про походження назви окремих мікротопонімів місцеві краєзнавці. Як правило, це педагоги закладу загальної середньої освіти – вчитель історії, вчитель географії, вчитель української мови і літератури та ін. Але можуть бути односельчани і педагоги-пенсіонери, представники інших професій. Вони допоможуть довідатися про легенди, перекази пісні, поговірки, в яких фіксуються чи пояснюються мікротопоніми (закутини, урочища, яри, балки, печери, кургани, потічки, криниці, джерела, струмки, тощо).
5. Необхідно здійснити похід до відомих географічних об'єктів населеного пункту, щоб на місці здійснити топографічне обстеження – оглянути територію, провести певні обміри, визначити зв'язок назв з природним оточенням.
6. Далі шлях по країні «Мікротопонімія рідного краю» приведе Вас до бібліотеки, музею, архіву. Пошуки варто продовжувати в сільських, районних і обласних бібліотеках і музеях та обласних архівах. Зокрема, в книгозбірнях бібліотек знаходяться топонімічні словники, збірники матеріалів, книги, історичні нариси, де викладений матеріал про походження не тільки назв населених пунктів, але й окремих мікротопонімів. Авторами цих досліджень в різний час були відомі науковці історики, ономасти і краєзнавці – М. Габорак, М. Худаш, Д. Бучко, М. Кордуба та ін.
7. Необхідно також дізнатися, чи в опублікованій праці з історії населеного пункту, де Ви народилися чи проживаєте, часом не міститься розділ чи підрозділ роботи, присвячений походженню назви рідного села, містечка та відповідних мікротопонімів (закутин, урочищ, ярів, балок, боліт, річок, потічків, криниць, джерел, струмків, печер, горбів, курганів, наскельних навісів, тощо). Звідти можна почерпнути цікавий першоджерельний матеріал для свого індивідуального дослідження.
8. Основні архіви, в яких зберігається інформація по населеному пункту – обласні. З'ясуйте, до яких територіальних одиниць раніше належав Ваш населений пункт, інформація по ньому за різні періоди може зберігатися у різних архівах. Подекуди якраз в архівних джерелах може й міститися матеріал про походження назви населеного пункту. Також може фігурувати й інформація про назви мікротопонімів села, містечка.
9. В перший похід в архів потрібно брати паспорт і писати заяву на ім'я директора.
10. Якщо документів в обласних архівах збереглося мало, необхідно пошукати документи у самому селі. Слід відвідати храм, сільську раду. Розпитати священника, сільського голову, секретаря ради, землевпорядника щодо походження назви населеного пункту і мікротопонімів, їхніх меж, тощо.
11. Наступний крок – укладання мікротопонімічної карти Вашого села/містечка. Тут Вам неоціненну інформацію та матеріали надасть землевпорядник сільської, селищної, міської ради. Відомо, що в органах місцевого самоврядування зберігаються фізичні, кадастрові і адміністративні карти населеного пункту. Можна за сприяння

	<p>голови громади та землевпорядника населеного пункту здійснити копію цих карт і нанести на них відповідні назви і межі мікротопонімів села – закутин, урочищ, ярів, балок, боліт, річок, криниць, потічків, джерел, струмків, печер, горбів, курганів, наскельних навісів, тощо. Для укладання такої карти доцільно покликати на допомогу місцевих вчителів історії та географії, які можуть надати цінні поради та рекомендації.</p> <p>12. Завершальним етапом з вивчення топонімії населеного пункту є підготовка топонімічного словника. Він має відповідати таким вимогам: будуватися за алфавітом; кожне гасло – це стислі, але вичерпні дані про географічне положення об'єкта, тип назви за походженням, особливості словотвору, головна й інші версії походження мікротопоніма.</p> <p>13. Доцільно цей словник видрукувати в кількох примірниках, щоб передати в шкільну, сільську/селищну/міську бібліотеку, історичний кабінет, музей. Ймовірно, підготовлений Вами словник буде частиною цікавого благодатного матеріалу для підготовки написання нарису з історії Вашого населеного пункту.</p> <p>14. Потрібно спілкуватися на ономастичних, топонімічних форумах електронних сайтів, де Вам можуть допомогти не сторонні люди, професіонали.</p> <p>Отже, мікротопонімічна карта рідного села/містечка/міста і підготовка до неї пояснювальної записки займає свою нішу в історико-краєзнавчій роботі та є одним з важливих напрямів шкільного та вузівського краєзнавства. Опираючись на вироблені топонімікою знання – систему понять, принципів, методів вивчення географічних назв, Ви як майбутні учителі історії і суспільствознавчих предметів, у першу чергу, та керівники гуртків закладів загальної середньої освіти та закладів позашкільної освіти, а також – вчителі географії, біології, мови і літератури, повинні вводити для учнів у світ топонімів, мікротопонімів, досліджувати їх походження, зміст назв, спосіб творення, вчити використовувати топонімічну інформацію як джерело історичних знань. З цією метою проводити уроки, позаурочні й позашкільні заходи, які дають учням навички роботи з матеріальними, усними і писемними джерелами, застосовувати здобуті топонімічні знань при вивченні програмового матеріалу, написанні учнівських науково-дослідницьких робіт, проведенні різноманітних краєзнавчих заходів.</p>																													
Зразок оформлення реєстру історико-архітектурних, археологічних і культурних пам'яток району/міста/містечка	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="555 1078 633 1265">№ п/п</th> <th data-bbox="633 1078 954 1265">Найменування пам'ятки</th> <th data-bbox="954 1078 1162 1265">Датування</th> <th data-bbox="1162 1078 1469 1265">Місце знаходження</th> <th data-bbox="1469 1078 1688 1265">Дата № рішення про прийняття під охорону</th> <th data-bbox="1688 1078 2136 1265">Охоронний номер та номер в комплекті</th> </tr> <tr> <th data-bbox="555 1265 633 1305">1</th> <th data-bbox="633 1265 954 1305">2</th> <th data-bbox="954 1265 1162 1305">3</th> <th data-bbox="1162 1265 1469 1305">4</th> <th data-bbox="1469 1265 1688 1305">5</th> <th data-bbox="1688 1265 2136 1305">6</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="6" data-bbox="555 1305 2136 1345" style="text-align: center;">м. Івано-Франківськ</td> </tr> <tr> <td data-bbox="555 1345 633 1414">1</td> <td data-bbox="633 1345 954 1414">Костьол</td> <td data-bbox="954 1345 1162 1414">1703 р.</td> <td data-bbox="1162 1345 1469 1414">майд. А. Шептицького</td> <td data-bbox="1469 1345 1688 1414">Постанова РМ України</td> <td data-bbox="1688 1345 2136 1414">230</td> </tr> </tbody> </table>						№ п/п	Найменування пам'ятки	Датування	Місце знаходження	Дата № рішення про прийняття під охорону	Охоронний номер та номер в комплекті	1	2	3	4	5	6	м. Івано-Франківськ						1	Костьол	1703 р.	майд. А. Шептицького	Постанова РМ України	230
№ п/п	Найменування пам'ятки	Датування	Місце знаходження	Дата № рішення про прийняття під охорону	Охоронний номер та номер в комплекті																									
1	2	3	4	5	6																									
м. Івано-Франківськ																														
1	Костьол	1703 р.	майд. А. Шептицького	Постанова РМ України	230																									

					від 24.08.1963 №970	
	2	Залізничний вокзал	1866 р., перебуд. у 1906- 1908 рр.	пл. Привокзальна, 8	Рішення облвик. від 04.01.80 № 7	262-ІФ
	3	Палати духовенства	1895 р.	вул. Грюнвальдська, 3	Рішення облвик. від 04.01.80 № 7	44-ІФ
	4	Ощадкаса	1884 р.	вул. Гетьмана Мазепи, 14	Рішення облвик. від 04.01.1980 № 7	65-ІФ
	5	...				
Семінарські заняття	Тема 1. Предмет і завдання курсу «Основи шкільного краєзнавства». Історія рідного краю – об'єкт краєзнавчої діяльності школярів (2 год.).					
	Тема 2. Розвиток шкільного краєзнавства в Україні та на Прикарпатті: минуле і сучасність (2 год.).					
	Тема 3. Всеукраїнські та регіональні рухи, експедиції як засіб організації шкільного краєзнавства (2 год.).					
	Тема 4. Підготовка і проведення краєзнавчої експедиції (2 год.).					
	Тема 5. Методика підготовки учнівських письмових робіт з історичного краєзнавства (3 год.).					
	Тема 6. Топоніміка в школі. Основні джерела й особливості вивчення в школі назв географічних об'єктів (2 год.).					
	Тема 7. Шкільний музей в структурі шкільного краєзнавства (3 год.).					
	Тема 8. Шкільна пам'яткоохоронна діяльність (2 год.).					
7. Політика курсу						
Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим. Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії, прес-конференції, захист кейсів ін. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми. Важливим є використання студентами навчального матеріалу дисципліни «Основи шкільного краєзнавства» для майбутньої професії «вчитель історії і суспільствознавчих предметів», вміння формувати навчально-методичний комплекс з тем для використання в школі.						
Політика курсу «Основи шкільного краєзнавства» передбачає передачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або						

пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – понеділок, 14.00 год. – 16.00 год. У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи.

8. Рекомендована література

1. Агаркова М. Особливості використання експонатів шкільного музею у процесі викладання історії та позаурочній роботі // Збірник наукових праць [Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди]. Серія : «Історія та географія». – 2011. – Вип. 41. – С. 161–164.
2. Акуленко В. Охорона пам'яток культури в Україні. – К., 1991. – С. 204–211.
3. Баженов Л. В. Проблема упорядкування краєзнавчих навчальних дисциплін // Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. – К., 2018. – С. 28–31.
4. Бабишин С.Д. Топоніміка в школі (на матеріалах Хмельницької області). – К.: Рідна школа, 1962. – 122 с.
5. Бондаренко Г. Теоретичні та методологічні проблеми історичного краєзнавства // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2011. – № 3. – С. 23–29.
6. Борисенко М. Топоніміка України 1920-1930-х років (історичний аналіз) // Етнічна історія народів Європи: зб. наук, праць / Київський нац. у-т ім. Тараса Шевченка, Інститут політ. та економ. досліджень НАН України. – К.: УНІСЕРВ, 2001. – Вип. 8. – С. 21–25.
7. Буланій І.Т. Громадські музеї України: історія, досвід, проблеми / І.Т. Буланій, І.Г. Явтушенко. – К. : Мистецтво, 1979. – 197 с.
8. Верменич Я. В. Суб'єктивні межі та об'єктивні можливості історичного краєзнавства: деякі міркування щодо осмислення шляхів місцевої історії // Український історичний журнал. – 2008. – Вип. 2. – С. 129–144.
9. Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. / Науковий редактор О.П. Реєнт, відповідальний редактор О.А. Удод. – К., 2018. – 112 с.
10. Гаврилів Б., Любінець І. Історичне краєзнавство. – Івано-Франківськ: Плай, 2001. – 406 с.
11. Гайда Л. Формування нормативно-правової бази діяльності музеїв при навчальних закладах України // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 49–56.
12. Гайда Л. Краєзнавча експедиція як форма діяльності шкільного музею // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2010. – № 1–2. – С. 178–185.
13. Голубко В. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 180 с.
14. Горбик В. О., Денисенко Г. Г. Охорона та збереження пам'яток історії та культури в Україні: Історичні аспекти // Історичний журнал. – 2004. – №12. – С. 63–66.
15. Горбик В. О. Пам'ятки України: проблеми збереження і дослідження / В. О. Горбик, Г. Г. Денисенко, П. І. Скрипник ; НАН України, Ін-т історії України. – К., 1994.
16. Григор'єва Т. З історії створення закону про збереження пам'яток старовини // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2008. – № 1–4. – С. 146–153; 2011. – № 2. – С. 250–263.
17. Демідієнко О. Я., Іонова О. М., Кузнецова В. І. Основи краєзнавства. – К., 2001. – 92 с.
18. Дем'янчук Г. С., Дем'янчук Б. Г., Дем'янчук А. Г. Українське краєзнавство: сторінки історії. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2006. – 296 с.
19. Дмитрук В. Програма розвитку краєзнавства: регіональний рівень реалізації // Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності / За заг. ред. О. П. Реєнта. – К. : Український пропілей, 2017. – С. 31–40.
20. Жупанський Я., Круль В. Про об'єкт і предмет вивчення національного краєзнавства // Краєзнавство. – 1994. – № 1–2. – С. 3–6.
21. Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» // Урядовий кур'єр. – 1999. – 3 листоп. (№207).
22. Закон України «Про охорону археологічної спадщини» // Урядовий кур'єр. – 2004. – 29 квіт. (№87)
23. Закон України «Про охорону культурної спадщини» // Урядовий кур'єр. – 2000. – 12 липня.
24. Закон України «Про охорону культурної спадщини»: офіційне видання. – К. : Парлам. вид-во, 2005. – 40 с.
25. Закон України «Про музеї та музейну справу» // Голос України. – 1995. – 15 серпня.
26. Заремба С. Українське товариство охорони пам'яток історії та культури : іст. нарис. – К.: Логос, 1998. – 244 с.
27. Збірник положень про Всеукраїнські та обласні конкурси, огляди, експедиції, акції / Управління освіти Хмельницької ОДА, обласний ін-т післядипл. пед. освіти; [уклад.: В.С. Берега, Л.В. Красномоєць, В.В. Климчук, М.С. Шкварелюк, В.О. Черкасова та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000. – 92 с.

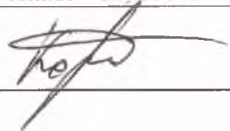
28. Иванов П. Педагогические основы школьного краеведения. – Петрозаводск, 1996.
29. Історичне краєзнавство в Українській РСР / Під ред. акад. П.Тронька [Колектив авторів: Тронько П.Т., Гербик В.О., Лугова О.І. та ін.]. – К., 1989. – 240 с.
30. Кашаба О. Історичне краєзнавство як складова національної освіти: теоретичний аспект // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2010. – № 1–2. – С. 96–105.
31. Коваль А.П. Знайомі незнайомці. Походження назв поселень України. – К. : Либідь, 2001. – 301 с.
32. Косило М. Ю. Розвиток туристсько-краєзнавчої роботи у позашкільних навчальних закладах України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття). Монографія. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2018. – 288 с.
33. Косило М. Ю. Позашкільна туристсько-краєзнавча робота на Прикарпатті // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. Вип. XXV. – Івано-Франківськ, 2008. – С. 326–330.
34. Косило М. Передумови зародження позашкільної краєзнавчої роботи // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 37–40.
35. Костриця М. Становлення організаційних форм українського географічного краєзнавства // Географія та основи економіки в школі. – К., 2005. – № 3. – С. 39–42.
36. Костриця М.Ю. Географічне краєзнавство в системі загального краєзнавства // Краєзнавство. 2001. – № 1–4.
37. Костриця М. З історії становлення шкільного географічного краєзнавства в Україні // Краєзнавство. Географія. Туризм. – К., 2001. – № 7. – С. 4–5.
38. Костриця М. Географічне краєзнавство: актуальні питання теорії // Географія та основи економіки в школі. – К., 1999. – № 3. – С. 35–37.
39. Костриця М.Ю., Обозний М. С. Шкільна краєзнавчо-туристична робота / М.Ю. Костриця, М.С. Обозний. – К : Вища школа, 1995. – 222 с.
40. Костриця М.Ю. Туристсько-краєзнавча робота в школі. – К. : Радянська школа, 1985.
41. Кот С. До матеріалів Зводу пам'яток історії та культури // Пам'ятники України. – 1984. – № 4. – С. 49–50.
42. Кот С. Пам'ятка чи пам'ятник? // Пам'ятки України. – 1988. – № 4. – С. 27–30.
43. Коцан І.Я. Шкільний туризм. – К. : «Муар», 1998. – 206 с.
44. Краєзнавство в Україні: сучасний стан і перспективи. Науковий збірник. – К. : Видавничий центр «Академія», 2003.
45. Кремень В. Вітчизняне краєзнавство: стратегічні орієнтири сучасної освітньої парадигми // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 10–16.
46. Крип'якевич І.П. Поради тим, хто займається історико-краєзнавчими дослідженнями // Український історичний журнал. – 1960. – №3. – С. 130–132.
47. Кругляк Ю.М. Ім'я вашого міста: походження назв міст і селищ міського типу Української РСР. – К. : Наук, думка, 1978. – 151 с.
48. Кушнір Б.М. Мікротопонімія як джерело вивчення історії краю // Наукові праці історичного факультету. – Кам'янець-Подільський, 1995. – Т. 2. – С. 212–229.
49. Луцький Я., Луцький В. Основи шкільного туризму. Навчальний посібник. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2008. – 138 с.
50. Луцький Я. Український краєзнавчо-туристичний рух у Галичині (1830-1939 рр.) / Ярослав Луцький. – Івано-Франківськ : Плай, 2001. – 120 с.
51. Луцький Я. В., Косило М. Ю. Туристично-краєзнавча робота в школі. – Івано-Франківськ : ЛІК, 1994. – 80 с.
52. Мазак С., Яцуляк Н. Історичне краєзнавство на уроках суспільних дисциплін та в позаурочний час // Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 38–44.
53. Маланюк Т. Туристсько-краєзнавча робота в школах області // Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 62–78.
54. Маньковська Р. Краєзнавство і освіта: витоки і перспективи співбуття // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2011. – №3. – С. 16–23.
55. Методика историко-краеведческой работы в школе / ред. Н.С. Борисов. – М.: Просвещение, 1982. – С. 85–97, 179–189.
56. Моя земля – земля моїх батьків: Положення про рух учнівської молоді України за збереження і примноження традицій, звичаїв, обрядів народу // Освіта. – 1991. – 29 січ.
57. Мурзаев Э.М. Очерки топонимики. – М.: Мысль, 1984. – 351 с.
58. Освітнє краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи (присвячена 200-річчю від дня народження українських просвітителів І. Вагилевича та М. Шашкевича). Збірник матеріалів. – Івано-Франківськ : «Лілея – НВ», 2011. – 352 с.
59. Омельченко Ю.А. Шкільні музеї. – К., 1981. – 121 с.
60. Орієнтовні навчальні програми туристсько-краєзнавчих об'єднань учнівської молоді / За заг. ред. Ю.Штангея. – К. : ІЗМН, 1996. – 368 с.
61. Пам'ятки архітектури і містобудування України: Довід. Держреєстру національного культурного надбання / В.В.Вечерський, О.М.Годованок, С.В.Тиманович та ін.; за ред. А.П.Мардера, В.В.Вечерського. – К. : Техніка, 2000. – 664 с.
62. Перспективи розвитку краєзнавчого руху: пропозиції до проекту Державної програми розвитку краєзнавства на період до 2025 р. // Краєзнавство. Науковий журнал.

– 2013. – С. 4–9.

63. Печерська Е. Національне виховання школярів засобами українського фольклору // Рідна школа. – 2009. – № 1. – С. 23-27.
64. Положення про Державну службу з питань національної культурної спадщини. Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. № 336 // Урядовий кур'єр. – 2006. – № 73–74.
65. Положення про Малу академію наук учнівської молоді. Затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 09.02.06 р., №90 // Інформ. збірник Міністерства освіти і науки України. – 2006. – Берез. (№20). – С.51–61.
66. Положення про музей при закладі освіти системи міністерства освіти України // Туризм і краєзнавство. Інформаційно-методичний вісник. № 9. Спецвипуск «Шкільне краєзнавство». – К., 1998. – С. 17–23.
67. Положення про шкільний музей // Збірник наказів та інструкцій МО УРСР. – 1974. – № 23. – С. 17–21.
68. Програма курсу «Основи туризму і краєзнавства» // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2002. – № 35. – С. 10–13.
69. Програма для туристсько-краєзнавчих гуртків позашкільних закладів / Кол. укладачів; За ред. Д.Г. Омельченко. – К. : ІЗМН, 1996. – 124 с.
70. Прокопчук В.С. Шкільне краєзнавство. Навчальний посібник. – К. : Видавництво Кондор, 2011. – 338 с.
71. Прокопчук В. Деякі аспекти теорії і методології шкільного краєзнавства // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 29–37.
72. Прокопчук В.С. Учнівська науково-дослідницька робота: написання і захист: метод. рек. / В.С. Прокопчук; ХОІППО; ХОЦТК [та ін.]. – Хмельницький, 2006. – 48 с.
73. Прокопчук В.С. Топоніми рідного краю: метод, посіб. – К. : Рідний край, 1999. – 96 с.
74. Прус І.Т. Краєзнавча робота в школі. – К.: Рад. школа, 1984. – 112 с.
75. Реєнт О. П. Освітнє краєзнавство як загальнодержавна справа // Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. – К., 2018. – С. 11–16.
76. Реєнт О. Поступ українського краєзнавства // Краєзнавство: науковий журнал. – 2015. – № 1–2. – С. 8–27.
77. Рутинський М., Стецюк О. Музеєзнавство. Навчальний посібник. – К., 2008. – 428 с.
78. Статут Українського товариства охорони пам'яток історії і культури. – К., 1992.
79. Томенко М. В. Знати і шанувати свою Малу Батьківщину // Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. – К., 2018. – С. 24–28.
80. Треф'як Я. Теоретичні основи краєзнавства // Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 5–13.
81. Треф'як Я. Позакласна краєзнавча робота як один із засобів національного виховання дітей та учнівської молоді // Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник навчально-методичних матеріалів для вчителів. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 13–21.
82. Треф'як Я. Методика краєзнавчої роботи в національній школі. – Івано-Франківськ, 2002. – 110 с.
83. Тронько П. Краєзнавство як складова навчально-виховного процесу // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 5–10.
84. Тронько П. Т. Історичне краєзнавство. Крок у нове тисячоліття: досвід, проблеми, перспективи. – К., 2000.
85. Тронько П. Краєзнавство на межі тисячоліть // Краєзнавство. Науковий журнал. – 2000. – № 1–2. – С. 8–19.
86. Туризм і краєзнавство. Інформаційно-методичний вісник. №9. Спецвипуск «Шкільне краєзнавство». – К., 1998. – 72 с.
87. Туристско-краеведческие кружки в школе: Метод. указатели для руководителей / И.А.Верба, Я.Б.Галкин, А.П.Радищев и др.; Под ред В.В.Титова. – М. : Просвещение, 1988. – 160 с.
88. Удод О. А. Краєзнавча освіта у закладах вищої освіти України: стан, проблеми, перспективи // Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. – К., 2018. – С. 16–24.
89. Умови проведення Всеукраїнської історико-географічної експедиції «Історія міст і сіл України» // Туризм і краєзнавство: інформ.-метод. вісник УДЦТКУМ. – К., 2006. – № 21. – С. 49–54.
90. Уривалкін О. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник. – К., 2006. – 296 с.
91. Шкільне краєзнавство Івано-Франківщини. Збірник науково-методичних матеріалів для вчителів. Навчально-методичне видання / Упорядник Ярослав Треф'як. – Івано-Франківськ, 2016. – 96 с.

92. Янко М.Г. Топонімічний словник-довідник Української РСР / М.Г. Янко. – К., 1975.

Викладач

Королько А. З.